

ΑΠΟΘΗΚΗ

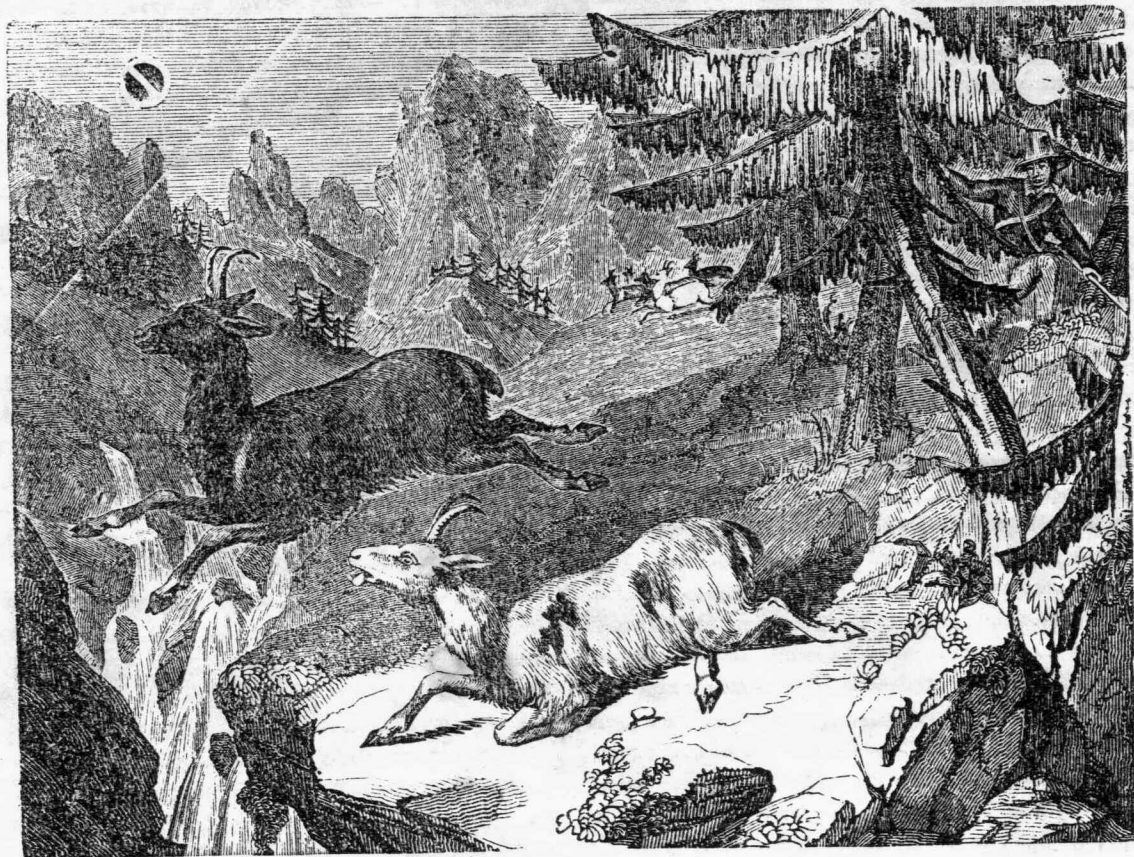
ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1840.]

[ΑΡΙΘ. 44.]

Ο ΑΙΓΑΓΡΟΣ.

Τὸ Κυνέγιον τοῦ Αἰγάγρου.

Ο ΑΙΓΑΓΡΟΣ (Chamois) κατοικεῖ τὰ πλέον δίσβα-
τα μέρη τῶν εἰς τὰ μεγάλα βουνὰ τῆς Ευρώπης δασέ-
ων τόπων. Φημίζεται δὲ διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν ἀκρί-
βειαν τῶν πηδημάτων αὐτοῦ. Ὑπερβαίνει τὰ εἰς τοὺς
βράχους χάσματα, πηδᾷ ἐκ μιᾶς εἰς ἄλλην ἄκραν
ἀσφαλίστατα, καὶ ἀπὸ ἑξῆς τριάκοντα ἕως τεσσαρά-
κοντα πηγῶν ῥίπτεται εἰς τὸ μικρότατον ἐξόγκωμα,
ὅπου μόλις ὑπάρχει τόπος νὰ στήσῃ τοὺς πόδας του.
Ἡ παράδοξος αἴτη δύναμις τοῦ ἰσοσταθμίζει τὸ σῶμα,
— τοῦ πάραυτα εὐρίσκειν τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος —
καρκτηρίζει ἅπαν τὸ φύλον τῶν αἰγῶν. Μετὴν δύ-
ναμιν δὲ ταύτην τοῦ ἰσοσταθμίζεσθαι ὑπάρχει συνε-
νωμένη ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἰκανότης νὰ μετῶσι τὰς ἀπο-
στάσεις ἀκριβέστατα. Εἰς τὸν αἰγάγρον αἴται εἶναι

δυνάμεις φυσικαί, τὰς ὁποίας ἔχει σχεδὸν ἀπὸ τὴν
στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του· δὲν εἶναι ἀσκήσεως ἀπο-
τέλεσμα· καθότι ὁ νῖος αἰγάγρος ἀνευ δυσκολίας μι-
μεῖται τῶν πλέον γεγυμνασμένων αὐτοῦ συντρόφων τὰ
κατορθώματα, εὐθὺς ὅταν ἀποκτήσῃ τὴν πρὸς τοῦτο
ἀναγκαίαν ἰσχύιν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δι' ἐπιμελοῦς ἀσκήσεως
φθάνει εἰς μέγαν βαθμὸν ὑπεροχῆς, ὡς πρὸς τὴν τῶν
αἰσθήσεων αὐτοῦ χρῆσιν. Οἱ τὸν αἰγάγρον κυνηγοῦν-
τες ἐπὶ τῶν Ἄλπεων παρέχουν ἀίσισημείωτα παραδείγ-
ματα τοῦ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ διὰ τῆς ἀνδρείας,
ἐπιμονῆς, καὶ σταθερᾶς ἀποπειρας. Ὅπότεν ὁ ἄνθρω-
πος φέρῃ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἰκανότητα καὶ τὰ μηχαν-
ικὰ του βοηθήματα εἰς συναγωνισμόν ἀκόμη καὶ με

τοιαύτας εκπληκτικὰς δυνάμεις, ὁποίας ἔχει ὁ αἰγαγρος, ὁ Θρίαμβος εἶναι ἰδικός του· ὁ Θρίαμβος δὲ οὗτος δεικνύει ὅτι ὀλίγα πράγματα δὲν γίνονται τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος δοῦλα.

Ἐν γένει, ὁ τῶν αἰγαγρῶν κυνηγὸς ἀρχίζει διὰ νυκτὸς τὴν ἐπίπονον καὶ κινδυνώδη αὐτοῦ ἐκστρατεῖαν. Προσπαθεῖ πάντοτε νὰ εὕρεθῇ τὰ χαράγματα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας νομάς ὅπου ὁ αἰγαγρος ἔρχεται νὰ βοσκήσῃ, πρὶν φθάσῃ ἐκεῖ τὰ ποίμνια. Ὁ αἰγαγρος βόσκειται μόνον τὸ πρωτὶ καὶ τὸ ἑσπέρας. Ὅταν δὲ πλησιάσῃ ὁ κυνηγὸς εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐλπίζει νὰ εὔρῃ τὸ θήραμά του, προσκοπεῖ μὲ τηλεσκόπιον. Ἄν δὲν εὔρῃ τὸν αἰγαγρον, ἐξακολουθεῖ τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον του· ἀλλ' ἂν ἴδῃ αὐτὸν, προσπαθεῖ νὰ ἀναβῇ ὑπεράνω του, καὶ διὰ τινος ἀλλογύρου νὰ πλησιάσῃ ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ὅποτε ἀν προσέλθῃ ἀρκετὰ, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὰ κέρατα τοῦ ζώου, (τὰ ὁποῖα εἶναι μικρὰ, στοργύλα, ὄξεια, καὶ ὀπίσω κεκλιμένα ὡς ἀγκιστρον, κατὰ τὴν προτεταγμένην εἰκονογραφίαν), ἐπιστηρίξει εἰς βράχον τὸ τουφέκιόν του, καὶ σκοπεύει μετὰ μεγίστης ψυχρότητος. Σπανίως δὲ ἀποτυγχάνει. Τὸ τουφέκιον τοῦτο πολλάκις εἶναι δίλαμον. Ἐάν μὲν ὁ αἰγαγρος πέσῃ, τρέχει πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐξασφαλίζει κόπτων τὰ νεῦρα τῶν σκελῶν του, καὶ ἀρχίζει νὰ σκέπτεται πῶς ἔμπορεῖ συντομώτερον νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον του. Ἄν ὁ δρόμος ᾗναι πολλὰ δύσκολος, ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ ἐκδάρῃ τὸν αἰγαγρον· ἀλλ' ἔάν ὁ δρόμος ᾗναι ποσῶς διαβατὸς μετὰ φορτίου, ρίπτει τὸ ζῶον εἰς τὴν πλάτην, καὶ φέρει αὐτὸ εἰς τὴν οἰογένειάν του, ἀτρόμητος ἀπὸ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ περάσῃ, καὶ τοὺς κρημονὺς ὅσους ἔχει νὰ ὑπερβῇ.

Ἀλλ' ὁποτε, ὡς συμβαίνει συχνότερα, τὸ ἄγρυνον ζῶον νοήσῃ τὸν κυνηγόν, φεύγει βιαστικώτατον εἰς τὰς τῶν πάγων ἐκτάσεις, πηδῶν μ' ἀπίστευτον ταχύτητα ἀνωθεν τῆς κρυσταλλωμένης χιόνος καὶ τῶν ὀξέων βράχων. Ἐξαιρετικῶς δὲ εἶναι δύσκολον νὰ πλησιάσῃ τις πρὸς τὸν αἰγαγρον, ὅταν εὐρίσκονται πολλοὶ ὄμοι. Ἐνῶ βόσκειται ἡ ἀγέλη, εἰς αὐτῶν στέκει ὡς φύλαξ ἐπὶ τῆς κορυφῆς βράχου τινός, ὃδεν φαίνονται ὄμοι αἱ εἰς τὸν τόπον τῆς βοσκῆς των ἀγούσαι ὄδοι· ὅταν δὲ κατονοήσῃ τὴν ἐπίφορον, κάμνει ὄξυν, συριστικὸν θόρυβον, ἀκούοντες τὸν ὁποῖον τρέχουν πρὸς αὐτὸν οἱ ἐπίλοιποι, ὥστε νὰ κρῖνῶν οἱ ἴδιοι περὶ τῆς φύσεως τοῦ κινδύνου. Ἄν ἴδωσιν ἀρπακτικὸν θηρίον ἢ κυνηγόν, ὁ ἔμπειρότερος λαμβάνει τὴν ἀρχηγίαν, καὶ πηδῶντες ὁ εἰς κατόπιεν τοῦ ἄλλου καταφεύγουν εἰς τοὺς πλέον δυσπροσίτους τόπους.

Τότε ἀρχίζουν οἱ πόνοι καὶ μόχθοι τοῦ κυνηγοῦ· διότι τότε, ὑπὸ τοῦ ἔρεθισμοῦ παρασυρόμενος, κἀνεὶ κίνδυνον δὲν κυτάζει. Διαπρνῶ τὴν χιόνα, μὴ συλλογιζόμενος ὁποῖους κρημονὺς ἐνδέχεται νὰ καλύπτῃ καταβυθίζετῃ εἰς τὰ πλόν κινδυνώδη περάσματα τῶν ἄβων· ἀναβαίνει, πηδῶν ἐκ βράχου εἰς βράχον, χωρὶς νὰ στοχάζετῃ πῶς ἔμπορεῖ νὰ ἐπιστήσῃ. Ἡ νύξ προφάνει αὐτὸν πολλάκις εἰς τὴν θερμότητα τῆς κα-

ταδιώξεως· ἀλλὰ δὲν παραιτεῖται διὰ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο. Στοχάζετῃ ὅτι ὁ αἰγαγρος θέλει σταθῆν κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς, ὡς καὶ αὐτὸς, καὶ ὅτι αὔριον ἔμπορεῖ πάλιν νὰ τὸν φθάσῃ. Διανυκτερεύει τότε οὐχὶ εἰς τοὺς πρόποδας δένδρου, οὔτε εἰς πρασινωσκαπῆς σπῆλαιον, ὡς ὁ κυνηγὸς τῆς πεδιάδος, ἀλλ' ἐπὶ γυμνοῦ βράχου, ἢ ἐπὶ σωροῦ τραχέων λίθων, χωρὶς κἀνὲν εἶδος σκέπη. Εἶναι μόνος, χωρὶς πῦρ, χωρὶς φῶς· ἀλλ' ἐκβάλλει ἀπὸ τὸν σάκκον του κομμάτιον τυρίου, καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ κριθίνου ἄρτου, τὰ ὁποῖα εἶναι ἢ συνήθης τροφή του—ἄρτου τὸσον σκληροῦ, ὥστε εἶναι ὑπόχρεως νὰ συντρίβῃ αὐτὸν μετὰξὺ δύο λίθων, ἢ νὰ τὸν σχίξῃ μὲ τὸ σκέπαρνον, τὸ ὁποῖον φέρει πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ διὰ νὰ κόπτῃ πατήματα εἰς τοὺς ἐκ πάγου βράχους. Μόλις τελειώνει τὸ λιτὸν δεῖπνόν του, καὶ θέτων πέτραν προσκεφάλαιον ἀποκοιμάται παρευθῆς, ὄνειρευόμενος περὶ τοῦ ποῖον δρόμον ἴσως ἔλαβεν ὁ αἰγαγρος. Ἐνωρὶς ἐξυπνίζει αὐτὸν ἡ δροσερότης τοῦ πρωῖνοῦ ἀέρος· σηκόνετῃ, διαπερασμένος ὑπὸ τοῦ ψύχους· καταμετρεῖ μὲ τὸ ὄμμα τοὺς κρημονὺς, ὅσους ἔχει ἔτι νὰ ὑπερβῇ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν αἰγαγρον· πίνει ὀλίγον ῥακί, (ἐκ τοῦ ὁποῖου εἶναι πάντοτε ἐφωδιασμένος), ρίπτει τὸν σάκκον εἰς τοὺς ὤμους του, καὶ πάλιν ὄρμῃ εἰς τὰ ἐμπροσθεν ν' ἀπαντήσῃ νέους κινδύνους. Πολλάκις οἱ τοληροὶ οὗτοι καὶ προσκαρτερικώτατοι κυνηγοὶ διαμένουν ὀλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὴν φοβερωτάτην μοναξίαν τῶν εἰς τὰς Ἄλπεις πάγων· καθ' ὅλον δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, αἱ οἰογένειαι αὐτῶν, καὶ μάλιστα αἱ ἄθλια σύζυγοι, τρέμουν διὰ τὴν ἀσφάλειάν των.

Καὶ μ' ὄλα ταῦτα, καίτοι πληρεστάτην ἔχοντες γνῶσιν τῶν κινδύνων εἰς τοὺς ὁποῖους μέλλουν νὰ ἔκτεθῶσι, φέρονται μὲ πάθος ἀνυπέβλητον εἰς τὸ κυνήγιον τοῦ αἰγαγρου. Ὁ Saussure ἐγνώρισεν εὐειδῆ τινὰ νέον μελλοντομῶν, ἐκδοτον εἰς τὴν ἄγραν ταύτην· τὰ ἐφεξῆς δὲ εἶπεν εἰς τὸν φυσικοῖστορικὸν ὁ πάντολμος κυνηγός· — Ὁ πάππος μου ἐφρονεῖθῃ εἰς τὸ κυνήγιον τοῦ αἰγαγρου· ἐφρονεῖθῃ δὲ καὶ ὁ πατήρ μου· κἀγὼ δὲ εἶμαι τὸσον βέβαιος ὅτι θέλω φρονεῖθῃ, ὥστε τὸν σάκκον τοῦτον, τὸν ὁποῖον κοβαλῶ πάντοτε μαζῆ μου εἰς τὸ κυνήγιον, τὸν ὀνομάζω σάβανόν μου· εἶμαι βέβαιος ὅτι ἄλλου τινὸς δὲν ἔχω ν' ἀξιώθῃ· καὶ μ' ὄλον ταῦτα, ἂν ἐπρότεινες νὰ μὲ πλουτίσῃς, μὲ συμφωνίαν ν' ἀπαρνηθῶ τὸ κυνήγιον τοῦ αἰγαγρου, δὲν ἤθελα δεχθῆν τὴν φιλόφροναν προσφοράν σου. Προσθέτει δὲ ὁ Saussure, ὅτι διαφόρους ὁδοιπορίας ἔκαμεν εἰς τὰς Ἄλπεις μετὰ τοῦ νεανίσκου τούτου· ὅτι εἶχεν ἐκπληκτικὴν ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν, ἀλλὰ πολὺ περισσοτέρην θρασύτητα· καὶ ὅτι μετὰ δύο ἔτη περιέπεσεν ὁ ἄθλιος εἰς τὸ προσδοκώμενον πίνδειον τέλος, παραπατήσας ἐπὶ τῆς ἄκρας κρημονὺ εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε πηδήσειν. Τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἔλκυει πολὺ μάλλον ἢ ἐκ τοῦ θηραῖν εὐχαρίστησις παρὰ ἢ τοῦ θηρεύματος ἀξία· ἐλπίδες καὶ φόβοι ἀμοιβαθὸν διεγειρόμενα, ὁ συνεχῆς ἔρεθισμός, καὶ αὐτὰ ἀκόμη οἱ κίνδυνοι, καθιστῶσι τὸν κυνηγόν

τοῦ αἰγαγρου ἀδιάφορον πρὸς πᾶσαν ἄλλην ἡδονήν. Τὸ αὐτὸ δὲ πάθος πρὸς κινδυνώδη τολμήματα συνιστᾷ τὸ κυριώτερον εὐέλγητρον τῆς ζωῆς τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ ναύτου· ὡς ὄλα δὲ τᾶλλα πάθη, διὰ νὰ ᾗναι ἀσφαλῆς καὶ ἀθάτον, πρέπει μετρίως νὰ εὐχαριστῆται—ἐξαιρετικῶς ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συγγενεύει μὲ μίαν τῶν πλέον ἀνοήτων καὶ ὀλεθρίων ἐπιρρῆπειῶν μας, τὴν εἰς τὰ τυχερὰ παίγνια.

Οἱ ὀλιγώτατοι, ὅσοι γηράσκουν εἰς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο, φέρον ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἴχνη τῆς ζωῆς τὴν ὁποῖαν διήγαγον. Ἐχουσι τραχὺν, ἄγριον, καὶ ἀπενενοημένον ἄρα, δι' οὗ ἔμπορῶν νὰ γνωρισθῶσιν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλήθους. Πολλοὶ ἐκ τῶν δεισιδαιμόνων χωρικῶν πιστεύουν ὅτι εἶναι μάγοι—ὅτι ἔχουν συγκοινωνίαν μὲ τὸ πονηρὸν πνεῦμα, καὶ ὅτι αὐτὸ τοὺς βοηθεῖ νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς κρημονὺς. Τῶνόντι, ὁποτε ἀπὸ τὰς κοιλάδας θεωρῶνται οἱ τῶν πάγων εὐμεγέθεις σωροὶ καὶ αἱ κορυφαὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους (Mont Blanc), φαίνεται σχεδὸν θαῦμα ὅτι εὐρίσκονται ἀνθρώποι τοσοῦτον εὐρωστοὶ καὶ τολμηροὶ, ὥστε νὰ ἐπιχειρῶσι καὶ μάλιστα νὰ κατορθῶνῶσι τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν· ὃδεν ἢ πίστις τῶν ἀπλῶν χωρικῶν, ὅτι καὶ ὑπερανθρώπινον ἐμπνέει τὰς κινδυνώδεις ταύτας ἐπιχειρήσεις, δὲν εἶναι ποσῶς παράδοξος.

Αἱ Σάρδεις.

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ περίπου μίλια πρὸς ἀνατολάς τῆς Σμύρνης εὐρίσκειται ἡ τοποθεσία τῆς ποτὲ μεγαλοπρεποῦς ἑδρας τῶν πολυταλάντων βασιλείων τῆς Λυδίας. Αἱ Σάρδεις, ἢ πλουσιωτάτη ὄλων τῶν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πόλεων, δευτέρως Ῥώμη ὀνομασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Λατίνου συγγραφέως Φλώρου, καὶ τιμηθεῖσα μὲ μίαν τῶν ἑπτὰ πρώτων ἐκκλησιῶν τῶν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἀναφερομένων, εἶναι τῶρα τόπος ἀοίκητος εἰς ἐρημίαν. Ὅλιγοὶ μόνον κίονες καὶ τινα ὑπερφηάνου ἀρχιτεκτονικῆς κλάσματα μένουσι πρὸς μαρτύριον τῆς ἀρχαίας μεγαλοπρεπειᾶς τῆς.

Τὰ μόνα δὲ σημεῖα ζωῆς, ὅσα προσβάλλουν εἰς τὸ τοῦ περιηγητοῦ ἐκθαμβῶν ὄμμα, εἶναι καλύβαι τινῆς ἀπὸ χῶμα τῆδε κάκεισε διασκορπισμέναι, ὑπὸ Τούρκων δὲ βοσκῶν κατοικοῦμεναι, εἰς ἢ δύο μύλοι, καὶ ὀλίγα προσωρινὰ σκηνώματα συνοδείας τινὸς περιπλανωμένων Τουργομάνων.

Αἱ Σάρδεις, περιώνυμοι μάλιστα ὡς ὁ τόπος τῆς τοῦ Κροίσου διατριβῆς, ᾗσαν τοποθετημένοι ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Τμῶλου, τὴν ἀκρόπολιν ἔχουσαι ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, ἐν μέρος τοῦ ὁποῖου σχεδὸν εἶναι κατὰ κάθετον. Πολὺν χρόνον ἡ πόλις αὕτη ἐλογίζετο ἄμαχος καὶ ἀνάλωτος· ἀλλ' οἱ τοῦ Κύρου στρατιῶται κατάρθωσαν νὰ ἐμβῶσιν εἰς αὐτήν ἀπὸ τὸ ἀντικρὺ τοῦ Τμῶλου μέρος τῆς ἀκροπόλεως, τὸ ὁποῖον, πάντη ἀπρόσιτον λογίζομενον, εἶχεν ἀφεθῆν καὶ πάντη ἀπροφύλακτον. Ἐγινε τότε ἡ καθεδρὰ τῶν σατραπῶν τῆς Περσίας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Δαρείου κατεκᾶ ἀπὸ τοὺς Μιλησίους. Μετὰ τὴν ἐν

Γρανικῇ μάχῃ ἐπέσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ὠκοδόμησεν εἰς αὐτὴν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Τὴν ἐκυρίευσαν μετῃετα οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν ὁποῖων ἔφθασεν εἰς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ πλέον εὐδαίμονα κατάστασιν· ἀλλὰ μεγάλως ἐβλάφθη ἀπὸ σεισμόν, ὅστις κατίστρεψε τόσας ἄλλας πόλεις ἐπὶ τοῦ Τιβερίου Καίσαρος. Οὗτος ὁμοῦς ὁ αυτοκράτωρ ἱκανὸν μέρος ἐπανόρθωσε, καὶ μάλιστα τὴν κατεπιούτισεν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτῆς λαμπρότητα.

Ἐκτοτε ὑπέφεραν αἱ Σάρδεις πολλὰς μεταβολὰς, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα ἐκαυχῶντο εἰς πολυαρίθμους κατοίκους· ἀλλὰ ταχέως διατρέχουσα τὸ τῆς παρακμῆς στάδιον, κατήτησε πλέον τὴν σήμερον ἡ πόλις αὕτη σχεδὸν ὀλότελα ἐγκαταλειμμένη. Τὰ μόνα μέλη τῆς περιουμένου τῶν Σάρδεων ἐκκλησίας εἶναι δύο Γραικοὶ δοῦλοι τοῦ Τούρκου μυλωνᾶ. Μεταξὺ τῶν ἐρείπιων εἶναι τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Κυβέλης, ὅστις ὑποτίθεται ὅτι ἐκτίσθη μετὰ τῶν 715 καὶ 545 π. Χ. Τὸ 1812 ἴσταντο τρεῖς κίονες τοῦ ναοῦ τούτου· ἀλλ' ἀπὸ περιγραφᾶς ὑστερωτέρας μανθάνομεν ὅτι σήμερον δὴ μόνον σώζονται. Εἰς τὰ περίξ ὑπάρχει ἔτι ἀνάχωμα, λογιζόμενον ὡς τὸ μνημα τοῦ Ἀλυάττου, πατρὸς τοῦ Κροίσου. Εἶναι κῶνος γῆς 200 πόδας ὑψηλός, ἢ βᾶσις τοῦ ὁποῖου, συνισταμένη, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὅστις δίδει τὴν πρώτην αὐτοῦ περιγραφὴν, ἀπὸ μεγάλης πέτρας, ἔχει 3800 Ἑλληνικῶν ποδῶν περιφέρειαν. Ὁ συνταγματάρχης Leake θεωρεῖ αὐτὸ ὡς μίαν τῶν ἀξιολογωτέρων Ἀσιατικῶν ὀρχαιοτήτων· ὁ δ' Ἑλλην ἱστορικὸς τὸ ἐθεώρει ἐπὶ τῶν αὐτοῦ χρόνων ὡς μόνον τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν μνημείων τῆς Βαβυλωνος κατώτερον. Ἡ βᾶσις εἶναι τῶρα μὲ χῶμα ἐσκεπασμένη, ἀλλὰ τὸ μνημα εἰσέτι διατηρεῖ τὸ κωνικὸν τοῦ σχήμα, καὶ φαίνεται ὡς φυσικὸς γήλοφος. Καὶ ἄλλα πολλὰ, μικρότερα ὁμοῦς ἀναχώματα, εὐρίσκονται εἰς τὴν γειτονίαν.

Ὁ πολὺς ψιδυρισμός, ὁ πάντοτε εἰς μεγαλοπόλεις ἐπικρεμάμενος, καὶ ὁ εὐθυμος γέλως ὁ ἀπὸ τὰς περιχαρακῆς καρδίας τῶν πολιτῶν αὐτῆς ἐξερχόμενος, μὴδ' ὄνειρευομένων ὅτι ἡ εὐδαίμων πόλις των ἤθελε ποτε γνωρίζεσθαι μόνον ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς τὰ ἐρείπια, — πάντα κατασιωπῶσι τῶρα, ἢ δὲ μικρὰ ζωὴ ἢ περὶ τὸν τόπον εἰσέτι διατρέβουσα χρησιμεύει μόνον νὰ δεικνύῃ ἐξ ἀντιθέσεως πόσον παντελής εἶναι ἡ καταστροφή.

Οἱ ἄμαθεῖς καὶ πτωχοὶ Τουργομάνοι, οἱ περὶ τῶν Σάρδεων ἐρείπια κατοικοῦντες, δὲν εἶναι ἄμοιροι εἶδους τινὸς γενναιοτήτος, εὐρισκομένης κάποτε καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ἀγριωτάτων παθῶν κυριευόμενους. Ἡ ἀκόλουθος περιγραφὴ μᾶς δεικνύει ὁποῖας ὑποδοχῆς ἤξιώθη παρὰ τῶν Τουργομάνου Ἀγγλὸς περιηγητῆς. μετὰ ἐπίσκεψιν εἰς τὰ ἐρείπια τῶν Σάρδεων, γενομένην τὸ 1828.—

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ζευγηλαεῖον, ἦτο πλέον σκοτεινὰ, καὶ ὁ Τούρκος ὁδηγός μας εἶχε πολλὴν ἀδυσθεσίαν, καθότι ἐπεθύμει μὲν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν

Χασαμπάν, πλὴν δὲν ἡγάπα νὰ ὁδοιπορῇ τὴν νύκτα. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἐσκόπευα νὰ υπάγω περαιτέρω, ἂν ἡδυνάμην νὰ προμηθευθῶ καταργιόν τι ἐκεῖ ὅπου εὐρισκόμην. Τοῦτο μὲν ἦτο δύσκολον εἰς μέρος ὅπου οὔτε χάνι οὔτε καφενεῖον εὐρίσκοντο· ἀλλ' ἐρευνήσαντες, ἐπετύχομεν ἓνα ὅστις ἀσμένως μᾶς ἐπέρισρε κατάλυμα. Ἦκολουθήσαμεν δὲ τὸν ἐκοσίον μας ξενοδόχον εἰς οἰκημὰ τι ἀλλόκοτον, ἀγροικον μικρὰν καλύβην, εἰς τὸ πλάγιον τῆς ὁποίας ἦτο σημερινὴ κωνική τις σκηνή. Τὸ ἐνδότερον τῆς καλύβης συνίστατο ἀπὸ ἓν καὶ μόνον δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρήκαμεν μίαν μελᾶγχρονον γυναῖκα, ἧτις ἐμαγεύερε τὸ δεῖπνον τῆς οἰλογενείας εἰς πυρκαϊάν ἐπὶ τοῦ ἐδάτους κατὰ τὸ μῖσον τοῦ θαλάμου, τρία ἐπίσης μελᾶγχρονα τέκνα, καὶ ἀγρίον τι πωλάριον. Μὲ ἤρχετο νὰ γελάσω ὅτε διελογιζόμην εἰς ὅποῖον ἐκλεκτὴν συναναστροφὴν ἐμελλον νὰ περάσω τὴν νύκτα· παρατηρῶν δὲ τὴν μικρότητα τοῦ θαλάμου καὶ τὴν ἔλλειψιν παντὸς ἐπίπλου, ἐκτὸς τῆς μαίρης χύτρας τοῦ πιαβίου ἧτις ἀχνίζεν εἰς τὸ κέντρον, δύο χαμηλῶν καθισμάτων, μίξ φάσας περιτετυλιγμένης, καὶ τινων προβαῶν, ἠπόρουσαν πᾶς ἐμέλλονεν νὰ διατεθῶμεν ἅπαντες. Ὄντες δὲ πολλὰ πεινασμένοι, ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ζητήσωμεν ἄστε νὰ προστεθῇ κατὰ πλῆθος εἰς τὸ σῆμα οἰλιακὸν δεῖπνον. Μετ' ὀλίγον δ' ἐφάνη προσθήκη ἀξιόλογος ἐν εἶδει μικροῦ ἀρνίου. τὸ ὁποῖον πάραντα ἐψήθη ἀκέραιον ἀνωθεν τοῦ αὐξή-θεντος πυρός.

Ἐνῶ μετὰ σπουδῆς ἐγίνοντο αἵται αἰ ἐτοιμασίαι. Ἐξῆλθον ἐγὼ νὰ ὀδεύσω πρὸς τὸν ναὸν, πλὴν κατὰ δυστυχίαν δὲν ἐφεγγε τὸ σεληνιακὸν φῶς. Ἠνώχλησα δὲ τοὺς μεγάλους σκύλους τῆς μάνδρας, οἵτινες πάραντα ἤρχισαν τρομερὴν γαῖγιμα· ευχαρίστως δ' ἐπίστρεψα κληθεὶς ὑπὸ τῶν συντρόφων μου, οἵτινες ἀνήγγειλαν ὅτι τὸ δεῖπνον μας ἦτον ἕδη ἐτοιμον. Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ φερθὲν εἰς τὸ μῖσον ἦτο πινάκιον βραστοῦ κίτου, καμωμένον εἰς εἶδος πιαβίου· τὸ ὁποῖον, ἀνακατώσας μετὰ ἀρθῶνως χορηγηθὲν ὀξυνόγαλον, εὐρήκα ἀρκετὰ νόστιμον. Τὸ τρυφερὸν ἀρνίον ἐβάλαθ' ἐπομένως ἐπὶ τῆς φάσας· μίτε μαχαίρια δὲ μίτε περόνια ἔχοντες, κατασχίσσαμεν αὐτὸ μετὰ τοὺς δακτύλους μας. Ἦτο δὲ τρυφερὸν καὶ νόστιμον, μ' ὅλον τὸν ἀγροικὸν βιαστικὸν τρόπον κατ' ὃν ἐψήθη, καὶ τὸν ὅχι ὀλιγώτερον ἀγροικὸν τρόπον τῆς ἀνατομῆς του. Ἡ ξενοδόχος ἐπιμελῆς μᾶς ὑπερίτεται. Ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ὁ ὀδηγὸς μας ἔφαγον μετ' ἡμῶν ἀπὸ τὸ πιαβίου, ἀλλὰ κατ' οὐδ' ἓνα τρόπον δὲν ἐπέβησαν νὰ μεθ' ἕλωσιν ἀπὸ τὸ ἀρνίον. Μετὰ τὸ ἀληθὲς Ὀμηρικόν μας δεῖπνον, ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα ἔλαβον τὸ ἰδικόν των εἰς τὴν ἀπωτάτην γωνίαν τοῦ θαλάμου.

Μᾶς ἐφ' ῥθη ἐπιετα παχὺς καπρὸς χωρὶς ζάχαριν, καὶ τὰ τσιμπούκια μας, τὰ ὁποῖα ἐμπειρώς ἐγύμισε καὶ ἀνάβεν εἰς ἓκ τῶν παύλων, εὐρωστον παμπόνηρον μικρὸν ἄγριον—χρηστὸν βλάστημα τῆς Τουρκομακεδῆς ῥίξης. Δύο γείτονες εἰσῆλθον ν' αὐξήσωσι

τὴν εὐθυμίαν τῆς συναναστροφῆς μας. Ἄνόμοιοι τῶν σοβάρων Ὀσμανλήδων, ἦσαν πρόσχαροι καὶ ὀμιλητικοί. Ἰὰ ἐνδύματά μου, καὶ πᾶν ὅ,τι εἶχα μετ' ἐμοῦ, ἔβαλον αὐτοὺς εἰς πολλὴν περιέργειαν· ἀλλὰ τὸ ὀρολόγιον μάλιστα, ὃν ἐξ ἐκείνων τὰ ὑποία σημαίνουν, διήγειρε τὴν ἐκπληξίν καὶ τὸν θαυμασμόν των. Ἐνόμιζα ὅτι ἤθελα τὸ συντρίψειν, κάμνον αὐτὸ πάλιν καὶ πάλιν νὰ κτυπᾷ πρὸς εἰρησύνην τῆς τῶν παρόντων ὄλων ἀκοῆς. Καίτοι ἄγριοι τὰ βλέμματα καὶ ἀγροικοὶ τοὺς τρόπους, ἦσαν ὅμως φιλόφρονες καὶ πολιτικοί· ὅτε τοὺς ὀφθαλμούς περιστρίψων ἐξείωρον τὴν βάρβαρον καλύβην, ἦσαν ὀνόμην τὸσον ἀσφαλῆς, ὡς ἂν κατέλυσαν εἰς Ευρωπαϊκὸν ξενοδοχεῖον, μετὰ τῶν πεφωτισμένων καὶ ἐξευγενισμένων. Πρὸ τῶν ἐννέα μᾶς ἀρῆκαν οἱ γείτονες μετὰ τὸν συνήθη καὶ ἐκφραστικὸν χαιρετισμὸν τῆς εἰρήνης καὶ ευνοίας. Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν γαυγίσματος σκύλου τινὸς, ἦχος πλῆθον δὲν ἠκούσθη ἀπὸ τὴν ποιμενικὴν κώμην.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.—Εἶναι ἕδη ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον, ὅτι αἰῶνας πρὸ τοῦ Κολόμβου οἱ Νορμανοὶ ὅχι μόνον ἀνεκάλυψαν τὴν Ἀρκτικήν Ἀμερικὴν εἰς τὸ διάστημα τῶν τολμηρῶν πλῶν των κατὰ τὰ βόρεια πελάγη, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐννάτην, δεκάτην, καὶ ἑνδεκάτην ἑκατονετηρίδα, μάλιστα δὲ καὶ μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης, διεφύλαττον συγκοινωνίαν ἀδιάκοπον μετὰ τὰ παράλια τοῦ Λάγκαστερ Σούνδ, Βαρβείου Πορθμοῦ, καὶ νοτιώτερα μέχρι τῆς Φλοριδίας, ἐξαιρέτως δὲ μετὰ τοὺς κατοίκους τῆς χώρας, ἡ ὁποία τὴν σήμερον συνίσταται τὰς πολιτείας τῆς Μασσακουσέττης καὶ τῆς Ῥοδοννήσου. Τὸ περιέργον τοῦτο ἐπεβεβαίωσαν διάφορα χειρόγραφα καὶ ὀδοιπορικὰ νεωστὶ φανερωθέντα, ὡς καὶ ἡ κατὰ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἀνακάλυψις λευκάνων τινῶν, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς ἀναμφισβητήτως Νορμανικά. Ἡμεῖς αὐτοὶ ἔχομεν γενεαλογικὸς πίνακας, μέχρι τῆς σήμερον καταβαίνοντας, οἵτινες δεικνύουν ὅτι ὑπάρχον ἔτι πολλά οἰκογένειαι εἰς τὴν Ἰσλανδίαν, Νορβηγίαν, καὶ Δανίαν, μάλιστα δὲ ἡ τοῦ Thorgwalsden, τοῦ γλύπτου, τῶν ὁποίων οἱ προπάτορες ἦσαν ἀρχηγοὶ ἐντοπιῶν φυλῶν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ ἐγνήθησαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὑπὸ τὸν ουρανὸν ἐκεῖνον πρὸ ὀκτώ ἑκατονετηρίδων. Πιθανώτατον φαίνεται ὅτι ὁ Κολόμβος, ὅστις ἐπισκέψθη τὴν Ἰσλανδίαν τὸ 1477, ἔμαθε πρῶτον τὴν ὑπαρξίν ἄλλου μέρους τῆς σαίρας παρὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου αὐτῆς, καὶ ὅτι οὕτως ὑπηγορευθῆ κατὰ πρῶτον εἰς τὸν δραστήριον αὐτοῦ νοῦν ἡ ἰδέα τοῦ νὰ κάμῃ ταξείδιον ἀνακαλύψεως πρὸς δυσμάς.—ΕΞ ΕΒΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΑΣ.

Οἱ ἀμαθεῖς φαντάζονται ὅτι βλέπουν τὰ πάντα· κατ' ἀλήθειαν ὅμως δὲν διακρίνουν παρὰ ματαίας σκιᾶς.

Ὁ ΦΡΟΝΙΜΟΣ ἐλπίζει ὀλίγα, καὶ δὲν ἀπελπίζεται διὰ τίποτε.

ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΔΟΥΣΗΣ.

ΚΑΤΑ τὴν γενικὴν εἰρήνην τοῦ 1814 ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς Γάλλους αἱ εἰς τὸ δυτικὸν παράλιον τῆς Ἀφρικῆς ἀπὸ τοῦ Λευκοῦ Ἀκροῦ μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γαμβία ἐκτεινόμεναι χῶραι, τὰς ὁποίας καὶ πρὶν τοῦ πολέμου κατεῖχον τὸν δὲ Ἰούνιον, 1816, ἐστάλη μία φρεγάτα, μετὰ τριῶν ἄλλων πλοίων, νὰ καταλάβωσιν αὐτάς. Ἡ ἀποστολή ἐγένε τελεῖα κατ' ὄλα τὰ μέρη της, ὡς γίνονται συνήθως αἱ τῶν Γάλλων ἀποστολαί, περιλαμβάνουσα ἐπιστήμονας, τεχνίτας, γεωργούς, κηπουρούς, μεταλλουργούς, κτλ., συμποσομένους μετὰ τῶν στρατευμάτων εἰς τετρακοσίους σχεδὸν ἀνδρας, ἐκτὸς τῶν ναυτῶν. Ἡ φρεγάτα ὀνομάζετο Μεδούσα, εἶχε δὲ τεσσαράκοντα τέσσαρα κανόνια. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ ταξείδιου, ἀφῆκαν τὴν φρεγάταν, ἐξ ἀπειρίας καὶ ἀγνοίας τῶν ναυτικῶν, νὰ καθίσῃ ἐπὶ τῆς Ἀργοῦνικῆς λεγομένης σύρτιδος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐζήτησαν νὰ σηκώσωσιν αὐτήν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπελπισθέντες περὶ τούτου, ἤρχισαν νὰ λαμβάνωσι μέτρα ὡστε νὰ διασωθῶσιν οἱ ἀνθρωποί. Ἐφέρθησαν λοιπὸν εἰς τὸ κατάστρωμα παξιμάδια τινά, οἶνος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἠτοιμάσθησαν νὰ βαλθῶσιν εἰς τὰς λέμβους, καὶ ἐπὶ σχεδίας ἐκ τοῦ προχείρου κατασκευασθεῖσης· ἀλλ' εἰς τὸν ὄριον τῆς παρατήσεως τοῦ ναυαγίου, ἡ σχεδία, ἡ τοὺς πλειοτέρους ἀνθρώπους μέλλουσα νὰ ἐπάρῃ, ἔλαβε κατὰ δυστυχίαν τὸ ἐλάχιστον μερίδιον τῶν ζωοτροφῶν· οἶνον μὲν εἶχεν ὑπὲρ τὸ δέον, ἀλλ' οὐδ' ἓν βαρέλιον παξιμάδιου.

Ἦσαν δὲ ἐξ λέμβοι· εἰς τὴν πρώτην ἐμβῆκεν ὁ τῆς Σενεγαλίας διοικητῆς καὶ ἡ οἰκογένειά του, σύμπαντες τριάκοντα πέντε· ἡ δευτέρα ἐπῆρε τεσσαράκοντα δύο· ἡ τρίτη, εἰκοσιοκτῶ· ἡ τετάρτη, ὀγδοήκοντα ὀκτώ· ἡ πέμπτη, εἰκοσιπέντε· καὶ ἡ ἕκτη δεκαπέντε, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦσαν τέσσαρα παιδία καὶ τινες γυναῖκες. Οἱ στρατιῶται ἐβάλαθ' ἐπὶ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς σχεδίας· ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβιβασθέντων εἰς τὴν κακώτηγον ταύτην μηχανὴν δὲν ἦτο μικρότερος τῶν ἑκατὸν πενήκοντα, κάμνων, μετὰ τῶν εἰς τὰς λέμβους, τριακοσίων ἐννεήκοντα ἑπτὰ.

Γεωγράφος μηχανικός, Κορρέαρδος τόνομα, ὅστις ἀφ' ἐαυτοῦ ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ τοὺς ἐπὶ τῆς σχεδίας, ἐρωτήσας ἂν ἀρμόδια ἐργαλεῖα καὶ ναυτικοὶ χάρται εἶχον βαλθῆν ἐπ' αὐτῆς, εἰδοποιήθη παρὰ τοῦ πλοιάρχου ὅτι πᾶν τὸ ἀναγκαῖον εἶχε προβλεφθῆν, καὶ ὅτι ναυτικὸς ὑπάλληλος ἦτο διωρισμένος νὰ τὴν διευθύνῃ· ὁ ναυτικὸς ὅμως οὗτος ὑπάλληλος ἐπήδησεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς λέμβους, τὴν σχεδίαν ἐγκαταλείψας.

Αἱ λέμβοι ἀπεσύρθησαν κατὰ σειρᾶν, ῥυμουκκοῦσαι τὴν σχεδίαν. Ἀλλὰ μόλις ἐπροχώρησαν δύο λεύγας, καὶ ἀπέριψαν ἀλλεκαλλήλως τὰ σχοινία. Ἐπρῶτισθησαν ἐπομένως ὅτι ἔσπασαν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν ἠλήθευεν, αἱ λέμβοι εὐκόλως ἠδύναντο νὰ πλησιάσωσιν τὴν σχεδίαν· ἀντὶ δὲ τούτου, παρήτησαν αὐτὴν εἰς τὴν τύχην της, καθεὶς ἀγωνιζόμενος νὰ φύγῃ ὅσον τάχιστα.

Περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον ἡ σχεδία ἦτο τρεῖς ἡμισὺ πόδας καταβεβυδισμένη, οἱ δ' ἐπ' αὐτῆς τόσον συσσωρευμένοι εὐρίσκοντο, ὥστε οὐδεὶς ἠμπόρει νὰ κινηθῆ· εἰς τὴν πρῶτην καὶ εἰς τὴν πύραν τὸ νερόν ἤρχετο ἔως τὴν μέσην των. Εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν θέσιν ἐδυσκολεύοντο νὰ πεισθῶσιν ὅτι εἶχον ἐγκαταλειφθῆν· οὔτε ἤθελον νὰ τὸ πιστεύσωσιν, ἕωσὺ ὄλα τὰ πλοιαρία ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν ὄψιν των. ἤρχισαν τώρα νὰ στοχάζωνται ὅτι ἐκ προμελέτης ἐδυσιάζθησαν, καὶ ὡμοσαν, ἂν ποτε ἤθελον φθάσειν εἰς τὴν ξηρὰν, νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τῶν ἀπόνων συντρόφων των. Κατήφεια καὶ θλίψις ἐκυρίευσεν ἅπαντας. Πᾶν τὸ φρικώδες κατέλαβε τὴν φαντασίαν των· ὄλοι ἐβλεπον ἐγγὺς τὸν θάλασσον, καὶ μετὰ γοεράς θρηνηλογίας ἀνήγγελλον τοὺς φοβεροὺς διαλογισμοὺς των. Οἱ ἀξιωματικοί, μετὰ δυσκολίας, καὶ πεποῖθησιν ὑποκρινόμενοι, ἐπέτυχον νὰ ἐπαναφέρωσι τὸ πλῆθος εἰς βαθεῖον τινα ἀταραξίας, ἀλλ' ἔμειναν ἐντρομοὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, πληροφρονηθέντες ὅτι οὔτε χάρτης, οὔτε ναυτικὴ πυξίς, οὔτε ἀγκυρα ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς σχεδίας. Εἰς τῶν ἀνθρώπων εἶχε διαφυλάξειν μικρὰν ναυτικὴν πυξίδα· τὸ ἐργαλεῖον δὲ τοῦτο ἐνέπνευσε τοσοῦτον θάρρος, ὥστε ἀπ' αὐτὸ ἐστοχάζοντο ἐξαρτωμένην τὴν σωτηρίαν των· πλὴν κατὰ δυστυχίαν καὶ ὁ θησαυρὸς οὗτος ἐχάθη μετ' ὀλίγον· ἐπεσεν ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διεπέρασεν εἰς τὴν θάλασσον ἀπὸ τὰ τῆς σχεδίας ἀνοίγματα.

Κάνεις δὲν εἶχε φάγειν πρὶν ἐξέλθωσι τοῦ πλοίου· ἀρχίσαντες δὲ νὰ πεινῶσιν, ἐμίξαν τὸ παξιμάδιον, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶχον ὡς δέκα ὀκάδας, μετὰ οἶνον, καὶ τὸ διένειμαν ἀπὸ μικρὰ μερίδια εἰς ἕκαστον ἀνθρώπου. Ἐπέτυχον δὲ νὰ στήσωσιν εἶδος καταρτίου, καὶ ν' ἀπλώσωσιν ἐν ἀπὸ τὰ εἰς τὴν φρεγάταν ἀνήκοντα μικρότερα πανιά.

Ἐνύκτωσε τέλος πάντων, ὁ ἀνεμος ἐσφόδρυνε, καὶ ἡ θάλασσα ἤρχισε νὰ φουσκῶνῃ· μόνη παρηγορία τοὺς ἔμεινε τώρα, ὅτι ἐμελλον ἴσως νὰ ἀνακαλύψωσι τὰς λέμβους τὴν ἐπαύριον. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ καιρὸς ἐγένε θυελλώδης, καὶ τὰ κύματα πανταχόθεν τοὺς κατεπλάκοντο.

Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ταύτης, ἔλεγον οἱ ἐπιζήσαντες, ἠγωνιζόμεθα κατὰ τοῦ θανάτου, σφιγκτὰ προσκολλημένοι εἰς τὰς δοκίδας, αἵτινες ἦσαν στερεῶς συνδεδεμένοι. Ῥιπτόμενοι ἀπὸ τὰ κύματα ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλο ἄκρον, κάποτε δὲ εἰς τὴν θάλασσον κρημιζόμενοι· πλείοντες μετὰ ζωῆς καὶ θανάτου· ἐλεεινολογοῦντες τὰς συμφορὰς ἡμῶν· βέβαιοι ὅτι ἐμέλλονεν νὰ χαθῶμεν, καὶ μ' ὄλον τοῦτο ἀγωνιζόμενοι διὰ τὰ λείψανα τῆς ὑπάρξεως μετὰ τὸ σκληρὸν στοιχεῖον, τὸ ἐπαπειλοῦν νὰ μᾶς καταρροφήσῃ.—εἰς τοιαύτην θέσιν εὐρισκόμεθα ἔως τὰ χαράγματα, θέσιν φρικώδη!· πῶς νὰ δώσωμεν ἀνάλογον περιγραφὴν!

Τὸ πρῶτ' ὁ ἀνεμος ἐκόπασε, καὶ ἡ θάλασσα κατέπεσεν ὀλίγον· ἀλλὰ φοβερὸν θέαμα ἐπαρουσιάσθη—δέκα ἢ δώδεκα ἐκ τῶν δυστυχῶν, τὰ μέλη ἔχοντες συνεσφιγμένα μεταξύ τῶν δοκίδων τῆς σχεδίας, μὴ δυνά-

μενοι δε ν' ἀπαλλαχθῶσιν, ἀπώλεσθησαν εἰς τὴν θῆσιν ταύτην· ἄλλους τινὰς εἶχεν ἀφαρπάσειν ἢ σφοδρότης τῶν κυμάτων· ἀναγνόντες τὸν κατάλογον, εὐρήκαν εἰκοσι ἑλλείποντας.

Ταῦτα πάντα ὄμως ἦσαν τὸ οὐδὲν ὡς πρὸς τὴν φοβερὰν σκητὴν, ἧτις παρεστάθη τὴν προσεχῆ νύκτα. Μεθ' ὀρειοτάτην ἡμέραν, καθ' ἣν πᾶς εἷς βεβαίως ἠλπίζον εὐμετέλλον νὰ φανῶσιν αἱ λέμβοι νὰ τοὺς ἀπαλλάξωσιν ἀπὸ τὴν κινδυνώδη ταύτην κατάστασιν, προσήγγισεν ἡ ἑσπέρα, χωρὶς κάμμια νὰ φανῆ. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης πνεῦμα στασιῶδες διεδίχθη ἀπ' ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον, καὶ ἐφανεροῦτο διὰ τῶν πλίων μανιωδῶν κραυγῶν. Ἡ νύξ ἤλθε· μαῦρα νέφη ἐσκότησαν τοὺς οὐρανοὺς· ὁ ἄνεμος ἐσηκώθη, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ θάλασσα· τὰ κύματα πᾶσαν στιγμὴν ἐσχάζον ἐπάνωθεν τῶν, μάλιστα πρὸς τὰ ἄκρα τῆς σχεδίας· ἡ δὲ πρὸς τὸ κέντρον συσφύρεισι τόσοσιν ἦτο μεγάλη, ὥστε ἄθλιοί τινες, μὴ δυνάμενοι νὰ στέκωσιν ὄρθιοι, ἐπνίγησαν διὰ τῆς καταπίσεως τῶν συντρόφων τῶν.

Σταθερῶς πεπεισμένοι ὅτι ὀλίγον τοὺς ἔλειπε νὰ καταρροφηθῶσιν, ἀπεφάσιον καὶ στρατιώται καὶ ναῦται νὰ γλυκάνωσι τὰς τελευταίας στιγμάς τῶν, πίνοντες ἕως νὰ χάψωσι τὰς φρένας. Ἦνοιξαν λοιπὸν τρύπαν εἰς τὴν κορυφὴν μεγάλου βαρελίου, ἐκ τοῦ οὗ οὗ ἐξήκολούθουν νὰ ῥοφῶσιν, ἔωσο τὸ ἀλμυρὸν ἕδωρ, μετὰ τοῦ οἴνου μιχθὲν, κατέστησεν αὐτὸν ἄποτον. Ἐρεθισμένοι δ' ἀπὸ τοῦτον, ἐπενεργούντα εἰς κενούς στομάχους καὶ κεφαλὰς ἤδη σαλευμένας ὑπὸ τοῦ κινδύνου, ἤρχισαν διόλου νὰ κωφαίνωσιν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ὄρθου λόγου· τολμηρῶς ἐδηλοποίησαν τὸν σκοπὸν τῶν νὰ φονεύσωσι τοὺς ἀξιωματικούς, ἐπειτα δὲ νὰ κόψωσι τὰ σχοινία τὰ ὁποῖα συνέδεον τὴν σχεδίαν· εἰς αὐτῶν, λαβῶν ἀξίνην, ἤρχισεν πραγματικῶς τὸ φοβερὸν ἔργον. Τοῦτο δὲ ἦτο σημεῖον πρὸς ἐπανόστασιν· οἱ ἀξιωματικοὶ ἄρμησαν εἰς τὰ ἐμπροσθεν νὰ κατενάσσωσι τὸν θόρυβον, καὶ ὁ σκεπαροφόρος ἔπεσε πρῶτος· ἡ πληγὴ ῥομφαίας ἐτελείωσε τὴν ὑπαρξίν του.

Οἱ ἐπιβάται ἠνώθησαν μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν, ἄλλ' οἱ στασιασταὶ ὑπερέβαινον ἐπιπλέον τὸ πλῆθος· ἀγαθὴ τύχη, ἦσαν κακῶς ὠπλισμένοι· εἰδημῆ, αἱ ὀλίγαί αἰχμαὶ καὶ ῥομφαῖαι τοῦ ἐναντίου μέρους δὲν ἠμπόρουν νὰ τοὺς καταβάλωσιν. Εἰς ἐφωράθη κόπτων κρυφίως τὰ σχοινία, καὶ ἀμέσως ἐπετάχθη εἰς τὴν θάλασσαν· ἄλλοι ἐχάλασαν τὰ ἐξάρτια, τὸ δὲ ἴστίον, ἀπομείναν χωρὶς ὑποστηρίγματος, ἔπεσεν εἰς ἀξιωματικὸν τοῦ πεζικοῦ, καὶ συνέτριψε τὸν μηρόν του· πάραυτα πιασθεὶς ἀπὸ τοὺς στρατιώτας ἐρήθη εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ διεσώθη ὑπὸ τοῦ ἐναντίου μέρους. Ἄρμησαν τώρα μανιωδῶς κατὰ τῶν στασιαστῶν, πολλοὶ ἐκ τῶν ὁποίων κατεκόπησαν· τέλος, ὁ τῆς ἀπελπισίας σπασμὸς, οὗτος καθήτησεν εἰς δειλίαν ὑπερβολικῆς· ἐπεκαλοῦντο ἔλεος, καὶ ἐξήτηον συγχώρησιν γονυπετεῖς. Ἦτον ἤδη μεσοκύτιον, καὶ ἡ εὐταξία ἐφάνετο ἀποκαταστημένη· ἀλλὰ μετὰ μίαν ὥραν ἀπατηλῆς ἡσυχίας, ἐξέσπασεν ἐκ νέου

ἡ ἐπανόστασις· οἱ στασιασταὶ ἄρμησαν κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν ὡς ἀπονενομημένοι, καθ' ἕνας κρατῶν μάχαιραν ἢ ξίφος εἰς τὴν χεῖρά του· τοσαύτην δὲ μανίαν εἶχον, ὥστε μετὰ τοὺς ὀδόντας κατέσχιζον τὸ κρέας καὶ τὰ φορέματα τῶν ὑπεναντιῶν· οἵτοι δὲ, χωρὶς ἀργοπορίαν σηκώοντες, κατέσφαζαν ἐκείνους, καὶ ἡ σχεδία ἐστρώθη ἀπὸ νεκρῶν.

Κρίνοντες περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων, πρέπει νὰ ἤμεθα ὀλίγον συγκαταβατικοὶ διὰ τὴν ἐσχάτην αὐτῶν ἀθλιότητα· ὁ παντοτεινὸς φόβος τοῦ θανάτου, καὶ ἡ τῆς ἀναπάνσεως καὶ τροπῆς ἑλλειψίς, εἶχον σαλεύσει τὰς φρένας τῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν διεφυγον ὄλους διόλου. Ἐξυπνοὶ ὄντες ἰσχυροὶ οἱ πλειότεροι· τινὲς μὲν ἐφαντάζοντο ὅτι ἔβλεπον περίεως αὐτῶν ὠραίαν χώραν, ἐσκεπασμένην ἀπὸ τὰς πλίων τερπνὰς φυταλίας· ἄλλοι δὲ, ἄγριοι ἀπὸ τὴν φρίκην, ἐπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν. Μερικοὶ, ἐνῶ ἐρήθησαν, ἀαράχως ἔλεγον πρὸς τοὺς συντρόφους τῶν, 'Ὑπάγω νὰ ζητήσω βοήθειαν, καὶ συντόμως θέλετε μετ' ἐμῶν ἰδεῖν πάλιν ὀπίσω.'

Τὰ ἐξημερῶματα εἶδον ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρελθούσης νυκτὸς ἐξήκοντα πέντε ἀπὸ τοὺς στασιασταὺς εἶχον ἀπολεσθῆναι, δύο δ' ἐκ τῆς μικρᾶς φατρίας τῆς προσκολλημένης εἰς τοὺς ἀξιωματικούς. Ἐν μόνον βαρῖλιον οἴνου ἀπέμεινε. Πρὶν δὲ καὶ οὗτος διαμοιρασθῆναι, ἀνέστησαν πάλιν τὸ κατάρτιον· ἀλλὰ πυξίδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἀγνοοῦντες πᾶς νὰ διευθύνωσι τὸν δρόμον τῶν, ἀφήκαν τὴν σχεδίαν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἀνέμου, ἀδιάφοροι κατὰ τὸ φαινόμενον ποῦ ὑπήγειναν. Ἀδυνατισμένοι ἀπὸ τὴν πείναν, ἐδοκίμασαν τώρα νὰ πιάσωσιν ὄψαρια, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἐπιτύχωσι, καὶ παρήτησαν τὴν ἐπιχείρησιν.

'Ἦτον ὄμως ἀνάγκη πᾶσα,' εἶπον οἱ ἐπιζησάντες, 'νὰ καταρτίζωμεν εἰς ἐσχάτον τι μέτρον, πρὸς διατήρησιν τῆς ἀθλίας ἡμῶν ὑπάρξεως· φρίττομεν ἡναγκασμένοι ὄντες νὰ διηγηθῶμεν τί ἐπράξαμεν· αἰσθανόμεθα τὸν κάλαμον πίπτοντα ἐκ τῶν ἡμετέρων χειρῶν· νεκρικὸν φύχος καταλαμβάνει ὅλα τὰ μέλη μας, καὶ ἀνατριχιάζομεν. Ἄναγνώσταί, πᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μὴ ἀνανακτῆσετε κατ' ἀνθρώπων ἡδὴ παραπολὺ δυστυχῶν· ἀλλὰ νὰ λυπησθεε δι' αὐτοὺς, καὶ νὰ χύσετε δάκρυον ἑλπίδος εἰς τὸν ἀτυχῆ κλήρον τῶν.'

Τὸ ἐσχάτον μέτρον ἦτον ἀληθῶς φρικῶδες· οἱ δυστυχεῖς, τοὺς ὁποίους ὁ θάνατος εἶχε φεισθῆναι εἰς τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς, ἔπεσον εἰς τὰ πτώματα τῶν νεκρῶν, καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς κατατρώγωσι. Τινὲς ἐδοκίμασαν νὰ φάγωσι τοὺς ζωστῆρας τῶν σπαθῶν καὶ τὰς θήκας τῶν φυσεγγίων τῶν· ἄλλοι κατέτρωγον τὰ φορέματά τῶν, καὶ ἄλλοι τὰ τομάρια τῶν σκιαδίων τῶν· πλὴν ταῦτα πάντα, καὶ ἄλλα ἐτι μάλλον βδελυρὰ, οὐδὲν ἴσχυσαν.

Τρίτην νύξ ἀπελπισίας καὶ φρίκης ἦδη προσήγγισεν· ἀλλὰ παρήλασε μετ' ἡσυχίαν, τὴν ὁποίαν ἐτάραττον μόνον αἱ διαπεραστικαὶ κραυγαὶ τῶν ὑπὸ λιμοῦ καὶ δίψης

κατατρωγομένων. Ἔως εἰς τὰ γόνατα ἦσαν ἐντὸς τῶν ὑδάτων, ἠμπόρουν δὲ μόνον νὰ κοιμηθῶσιν ὀλίγον, συσσωρευόμενοι ὥστε νὰ σχηματίζωσιν ἀκίνητον μάξαν. Ὁ πρωῖνός ἡλίος ἐδείξεν εἰς αὐτοὺς δέκα ἢ δώδεκα δυστυχεῖς, νεκρὸς ἐξηπλωμένους ἐπὶ τῆς σχεδίας· ὄλους δὲ παρέδωκαν εἰς τὴν ἄβυσσον, πλὴν ἐνός, φυλαχθέντος πρὸς διατήρησιν ἐκείνων, οἵτινες τὴν προτεραίαν νύκτα εἶχον πείσειν τὰς τρεμοῦσας χεῖράς του, αἰώνιον ὑποσχόμενοι φιλίαν. Τὴν ἑποχὴν ταύτην κοπάδιον ὄψαριων, περῶν ἀπὸ τὴν σχεδίαν, ἀφήκε τριακόσια σχεδὸν ἐμπεπλεγμένα εἰς τὰς δοκίδας. Μετὰ τὸ μέσον δὲ ὀλίγης πυρίτιδος καὶ τινων πανίων, καὶ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως κενοῦ μεγάλου βαρελίου, ἐπέτυχον νὰ ἀνάψωσι φωτίαν· μίξαντες δὲ μετὰ τοὺς ἰχθυῶν τὴν σάρκα τοῦ τεθνηκότος συντρόφου τῶν, ἔφαγον ὄλοι μετ' ὀλιγωτέραν ἀηδίας.

Τὴν τετάρτην νύκτα ἔγινε καὶ ἄλλη σφαγή. Ἰσπανοὶ τινες, Ἰταλοὶ, καὶ Μαῦροι, οἵτινες δὲν εἶχον συνενωθῆναι μετὰ τοὺς πρῶτους στασιαστάς, συνώμοσαν τώρα νὰ ῥίψωσι τοὺς λοιποὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ Μαῦροι εἶχον καταπίσειν τοὺς ἄλλους ὅτι ἡ ξηρὰ ἦτο πλῆσιον, καὶ ὅτι, ἀν μίαν φορὰν ἀπέβαινον εἰς αὐτήν, χωρὶς τὸν παραμικρὸν κίνδυνον ἦθελον διαπεράσειν τὴν Ἀφρικὴν. Ἰσπανός τις ἐσηκώθη πρῶτος μετὰ τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας· οἱ ναῦται πιάσαντες ἐρήψαν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἰταλός τις, ἰδὼν τοῦτο, ἐπήδησεν ἐκ τοῦ πλοῦ· οἱ λοιποὶ εὐκόλως κατεπονήθησαν, καὶ ἡ εὐταξία πάλιν ἀποκατεστάθη.

Τρίακοντα μόνον ἀπέμειναν τώρα, ἐξ ὧν πολλοὶ ἦσαν εἰς ἀθλιεστάτην κατάστασιν· τὸ ἀλμυρὸν ἕδωρ εἶχε διόλου ἀφαιρίσειν τὸ δέρμα ἀπὸ τὰς κνήμας καὶ τὰ σκέλη τῶν, καὶ περιπλέον εἶχον συντρίμματα καὶ πληγὰς, τὰ ὁποῖα δὲν ἐσυγχώρουν εἰς αὐτοὺς νὰ ἴστανται ὄρθιοι. Τὰ λείψανα τῶν ὄψαριων καὶ τοῦ οἴνου ἐλογαριάθησαν, ὅτι μόνον ἔρχον νὰ διατηρήσωσι τὴν ζωὴν τέσσαρας ἡμέρας· ἀλλ' εἰς τὰς τέσσαρας ταύτας ἡμέρας ἐλογαρίαζον καὶ ὅτι πλοῖα ἦτον ἐνδεχόμενα νὰ φθάσωσιν ἀπὸ τὸν Ἄγιον Λοῦίς πρὸς σωτηρίαν τῶν. Τὴν στιγμὴν ταύτην δύο στρατιῶται ἀνεκαλύφθησαν ὄπισθεν ἀπὸ τοῦ οἴνου βαρῖλιον, τὸ ὁποῖον εἶχον διατρυπήσειν ὥστε νὰ πῶσιν· ἐπειδὴ δὲ πρὸ μικροῦ μόνον εἶχον συμφωνήσειν νὰ τιμωρῆται μετὰ θάνατον οὗτος ἦθελον εὐρεθῆναι ἐνοχος τοιαύτης πράξεως, ἀμέσως ἐξέτελεσαν τὴν ἀπόφασιν, εἰς τὴν θάλασσαν ῥίψαντες τοὺς ἐνόχους.

Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἡλαττώθη τοιουτοτρόπως εἰς εἰκοσιοκτὴ, ἐξ ὧν οἱ δεκαπέντε μόνον ἐφαίνοντο ἄρκετοὶ νὰ ὑπάρξωσιν ὀλίγας ἡμέρας· οἱ ἄλλοι δεκατρεῖς ἦσαν τόσοσιν ἠσθενημένοι, ὥστε σχεδὸν ἀναίσθητοῦσαν. Ἐπειδὴ δὲ κάμμια περὶ αὐτῶν ἐλπίς δὲν ὑπῆρχε, καὶ ἐπειδὴ, ἐνῶ ἔξων, ἦθελον ἀναλίσκειν μέρος τῆς ἀφείσεως ὀλίγης τροφῆς, συνεκροτήθη συμβούλιον, καὶ μετὰ σκέψιν, εἰς τὴν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἐπεκράτει ἡ πλέον φρικτὴ ἀπελπισία, ἀπεφασίσθη νὰ τοὺς ῥίψωσιν

εἰς τὴν θάλασσαν. Ἔρεις ναῦται καὶ εἰς στρατιωτικῆς ἀνεδέχθησαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς σκληρᾶς ταύτης ἀποφάσεως. Ἀπεστρέψαμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, καὶ ἐχύσαμεν δάκρυα αἵματος διὰ τὴν κακοτυχίαν τῶν ταλαιπώρων τούτων· ἀλλ' ἡ ὄδυνηρὰ αὕτη θυσία ἔσωσε τοὺς μείναντας δεκαπέντε· οἵτινες, μετὰ τὴν φοβερὰν ταύτην καταστροφήν, εἶχον νὰ ὑποφέρωσιν ἐξ ἡμέρας κακοπαθείας, πρὶν ἀπαλλαχθῶσι τῆς φοβερᾶς αὐτῶν θέσεως. Εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου ταύτης, πλοῖόν τι ἀνεκαλύφθη· ἦτο δὲ τὸ βρῖκιον Ἄργος, τὸ ὁποῖον εἶχε σταλθῆναι ἀπὸ τὴν Σενεγαλίαν νὰ τοὺς ζητήσῃ. Ὀλῶν τῶν ἐπὶ τοῦ πλοῦ αἱ καρδίαι ἀνελύθησαν ἀπὸ ἔλεος εἰς τὴν ἀξιοδάκρυτον αὐτῶν κατάστασιν.—'Φαντάσου, ὡ ἀναγνώστα,' λέγουσιν οἱ διηγηταὶ μας, 'δεκαπέντε δυστυχεῖς, σχεδὸν γυμνοὺς, τὰ σώματα ἔχοντας ἐρρύτιδωμένα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, δέκα ἐξ αὐτῶν μόνον ἱκανοὺς νὰ κινηθῶσι· τὰ μέλη μας χωρὶς δέρματος· μεγάλην ἀλλοιώσιν εἰς ὄλους τοὺς χαρακτῆράς μας· τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν κίλους καὶ σχεδὸν ἀγρίους· καὶ τὰς μακρὰς ἡμῶν γενειάδας, φρίκην ἐμπνεούσας.'

Τοιαῦτα ἦσαν τῶν δυστυχῶν τούτων τὰ παθήματα! Ἀπὸ τοὺς ἑκατὸν πενήκοντα τοὺς ἐπιβιβασθέντας εἰς τὴν σχεδίαν δεκαπέντε μόνον ἐλήφθησαν εἰς τὸ βρῖκιον, ἐκ δὲ τούτων ἐξ ἀπέθανον μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἐφθασαν εἰς τὸν Ἄγιον Λοῦίς.

Ἀπὸ τὰς λέμβους, αἵτινες, ὡς προείπομεν, εὐθὺς σχεδὸν παρήτησαν τὴν σχεδίαν, δύο μόνον (ἐκεῖναί εἰς τὰς ὁποίας ὁ διοικητὴς καὶ ὁ πλοίαρχος τῆς φρεγάτας εἶχον ἐμβῆναι) ἐφθασαν εἰς τὴν Σενεγαλίαν· αἱ δ' ἄλλαι τέσσαρες ἐπίασαν τὴν ξηρὰν εἰς διαφόρους τόπους, καὶ ἀπεβίβασαν τοὺς ἀνθρώπους τῶν. Ὀλόκληρος ἡ συνοδεία ὑπέφερε τὰ μέγιστα ἀπὸ πείναν, δίψαν, καὶ τὰ ἀποτελέσματα καυστηροῦ ἡλίου ἀντανακλωμένου ἐξ ἐπιφανείας γυμνῆς ἄμμου· ἀλλ' ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν, πάντες κατευωδῶθησαν εἰς τὴν Σενεγαλίαν.

Ἐνθυμούμενος ὁ διοικητὴς ὅτι μεγίστη ποσότης ἀργυρίου εὐρίσκειτο ἐπὶ τῆς Μεδούσης, ἔστειλε πλοῖον πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῆς· ἀλλὰ μετὰ ὅκτω μόνον ἡμερῶν ζωτροφίας· ὥστε ἡναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ χωρὶς νὰ πλησιάσῃ. Ἀπεστάλη δὲ καὶ πάλιν μετ' ἐικοσιπέντε ἡμερῶν ζωτροφίας· κακῶς ὄμως δὲν ἐφωδιασμένοι ἀπὸ τὰ πρὸς ναυτιλίαν χρειῶδη, καὶ τοῦ καιροῦ ὄντος ταραχώδους, ἐπέστρεψε καὶ δευτέρως εἰς τὸν λιμένα. Κατὰ τὴν τρίτην ἐπιχείρησιν ἐφθασεν εἰς τὴν Μεδούσαν, πενήκοντα δύο ἡμέρας ἀφοῦ παρήτηθη· ἀλλὰ πόση φρίκη καὶ ἐκπληξίς κατέλαβε τοὺς ἀναβάντας εἰς τὸ κατάστρωμά της, ὅτε ἰδὸν τρεῖς ἀθλίους ἐτοιμὸς ἦδη νὰ ἐκπνεύσωσιν!

Ἐφάνη τώρα ὅτι δεκαεπτὰ εἶχον ἀπομείνειν εἰς τὸ ναυάγιον, ὅποτε ἀνεχώρησαν αἱ λέμβοι καὶ ἡ σχεδία· πράττον δ' ἐφρόντισαν νὰ συνάξωσιν ἱκανὴν ποσότητα φαξιμαδίου, οἴνου, ῥακίου, καὶ κρέατος, πρὸς ζωτροφίαν ὀλίγων ἡμερῶν. Ἐνῶ ταῦτα διήρκουν, ἐκάθηνοντο ἡσυχοί· ἀλλ' ἀφοῦ παρήλασαν τεσσαράκοντα δύο ἡμέραι χω-

ρίς νὰ φανῆ βοήθεια, δώδεκα ἐκ τῶν πλέον τολμηρῶν, βλέποντες ὅτι ὀλίγον ἔλειπε νὰ λιμοκτονηθῶσιν, ἀπεφάσισαν νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὴν ξηρὰν κατεσκευάσαν λοιπὸν σχεδιάν, μὲ σχοινία συνδέσαντες αὐτὴν, ἐφ' ἧς ἐξεκίνησαν μὲ μικρὰν ζωτροφιῶν ποσότητα, χωρὶς κωπία καὶ χωρὶς πανία, ἀλλ' οἱ ταλαίπωροι ἐπνίγησαν. Ἄλλος τις, ἂν καὶ ἀπεποιήθη νὰ συνοδεύσῃ τοὺς δώδεκα, συνέλαβε μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὴν ιδεάν νὰ κινήσῃ πρὸς τὴν ξηρὰν ἐμβῆκε λοιπὸν εἰς μέγα τι κλωβίον τῶν ὀνίθων, ἔπεσεν ἀπὸ τὸ ναυάγιον, καὶ ὀλίγον ἀπομακρυνθεὶς κατεβυθίσθη. Οἱ ἐπίλοιποι τέσσαρες ἀπεφάσισαν ν' ἀποθάνωσι πλησίον τοῦ ναυαγίου· εἰς αὐτῶν εἶχεν ἐκπνεύσειν κατ' ἣν στιγμὴν ἔφθασε τὸ ἐκ Σενεγαλίας πλοῖον· οἱ δ' ἄλλοι τρεῖς τόσον ἦσαν ἀπνυθιμένοι, ὥστε ὀλίγα ὧρα ἀκόμη ἤθελον τελεώσειν τὴν δυστυχίαν των.

Καθ' ὃν καιρὸν συνέβη τὸ πάνδεινον τοῦτο συμβεβηκός, ἐναυάγησε καὶ ἡ Ἀγγλικὴ φρεγάτα Ἀλκησις, ἡ σταλθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας μὲ πρέσβυν ἐκτακτον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κίνας. Ἀλλὰ πόσον διαφορετικὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα! Αἱ δύο φρεγάται ἐναυάγησαν περὶ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον, καὶ ἀπείχον ἴσα περίπου ἀπὸ τὸν πλησιέστερον φιλικὸν λιμένα· ἀλλ' οἱ μὲν Ἀγγλοὶ, κρατηθέντες εἰς ἐντελὴ εὐταξίαν καὶ ὑποταγὴν, ἔφθασαν σαῖο ἅπαντες εἰς τὴν πατρίδα των· οἱ δὲ Γάλλοι, ἀφεθέντες νὰ κυττάξῃ ἕκαστος δι' ἑαυτὸν, φρικτῶς οἱ πλειότεροι ἀπώλεσθησαν.

Τὸ ναυάγιον τῆς Ἀλκήσιδος δόλομεν περιγράψαι εἰς τὸν προσεχῆ ἀριθμὸν.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

‘ΓΥΝΑΙΚΑ ἀξίαν τίς θέλει εὐρεῖν; διότι ἡ τιαυτή εἶναι τιμιωτέρα πολὺ ὑπὲρ τοὺς μαργαρίτας. Ἡ καρδιά τοῦ ἀνδρὸς τῆς φάρρει εἰς αὐτήν, καὶ δὲν θέλει ἔχειν ἑλλειψιν ἀγαθῶν· θέλει φέρειν εἰς αὐτὸν καλὸν, καὶ ὄχι κακὸν, ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς τῆς. Ζητεῖ μαλλίον καὶ λινάριον, καὶ ἐργάζεται εὐχαρίστως μὲ τὰς χεῖράς τῆς. Ἀναίγει τὴν χεῖρά τῆς εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἐκτείνει τὰς χεῖράς τῆς πρὸς τοὺς ἔνδεεις. Δὲν φοβεῖται τὴν χιόνα διὰ τοὺς οἰκιακούς τῆς· διότι ὅλοι οἱ οἰκιακοὶ τῆς εἶναι ἐνδεθυμένοι διπλά. Κάμνει διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς σκεπάσματα· τὸ ἐνδυμά τῆς εἶναι βύσσοσ καὶ πορφύρα. Ὁ ἀνὴρ αὐτῆς διαπρέπει εἰς τὰς πύλας, ὅταν κάθηται μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ τόπου. Κάμνει λεπτόν πανίον, καὶ πωλεῖ αὐτό· καὶ δίδει ζῶνας εἰς τοὺς ἐμπόρους. Ἴσχυν καὶ εὐπρέπειαν εἶναι ἐνδεθυμένη, καὶ εὐφραίνεται διὰ τὸν μέλλοντα καιρὸν. Ἀναίγει τὸ στόμα τῆς μὲ σοφίαν, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῆς εἶναι ὁ νόμος τῆς εὐμενείας. Ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκίας τῆς, καὶ δὲν τρώγει τὸν ἄρτον τῆς ὄκητρίας. Τὰ τέκνα αὐτῆς σηκόνονται καὶ μακαρίζουν αὐτήν· ὁ ἀνὴρ αὐτῆς παρομοίως, καὶ ἐπαινεῖ αὐτήν. Πολλὰ θυγατέρες ἐφέρθησαν ἀξίως, ἀλλὰ σὺ τὰς ὑπερέβης ὄλας. Ψευδής

εἶναι ἡ χάρις, καὶ μάταιον τὸ κάλλος· ἡ γυνὴ ἡ φοβουμένη τὸν Κύριον, αὐτὴ θέλει ἐπαινεῖσθαι· Παροιμ. λα.

Εὐρίσκεται ἀλλοῦ που τόσον ὠραία εἰκὼν τῆς γυναικείας ἀρετῆς, τιμῆς, καὶ ἐρασιμότητος; Ἀλλὰ κάμμία γυνὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐνθρονισθῇ, καὶ ν' ἀγαπᾶται, καὶ νὰ θαυμάζεται οὕτω πως χωρὶς ἐκ παίδευσι·ν· διὰ νὰ λάβωσιν αἱ γυναῖκες τὸν ἀνήκοντα βαθμὸν καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἀνήκουσαν ἐπιρροήν εἰς τὴν κοινωνίαν, πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωνται ὅσον αἱ ἄνδρες. Ἐφρόνου ποτὲ οἱ γονεῖς, ὅτι τοὺς υἱούς των πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωσι πολὺ μᾶλλον παρὰ τὰς θυγατέρας των· ἀλλὰ τὸ πεπαλαιωμένον καὶ σκωριασμένον τοῦτο φρόνημα πρὸ καιροῦ κατ' εὐτυχίαν ἤρχισε νὰ ἐξαλείφεται, καὶ ὀλιγώτατοι τῶν εὐπολήπτων καὶ ἀξιολύμων φρονῶσι πλέον οὕτως. Ὁμολογεῖται ἤδη σχεδὸν ὑπὸ πάντων, ὅτι τὰ καθήκοντα τῆς γυναικὸς εἶναι τόσον ἀξιόλογα ὅσον τὰ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ὅτι αὐτὴ ἀπαιτεῖ τόσην ἀγωγὴν καὶ ἐκπαίδευσιν διὰ νὰ γένη ἀξία τῆς σφαίρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ περιστρέφεται, ὅσην ἐκεῖνος. Μολοντί ὁ ἀνὴρ εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, καθὼς ὁ Χριστὸς τῆς ἐκκλησίας, πρέπει ὁμοίως νὰ ἔχη αὐτὴν σύντροφον, καὶ ὄχι δούλην· πῶς δ' ἔμπορεῖ νὰ γένη σύντροφος αὐτοῦ, ἐὰν ἐκεῖνου μὲν τὸ πνεῦμα ἦναι καλλιεργημένον, τὸ δὲ ἰδικόν τῆς οὐ; Περιπλέον, αὐτὴ ἔχει νὰ ἐκτρέψῃ τὰ τέκνα του εἰς τοὺς τρυφεροὺς χρόνους των πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνου, ὅστις αὐδὲ καιρὸν εὐρίσκει, ἀλλ' οὐτε τὴν ὑπομονὴν ἔχει καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα· οὕτω δὲ παρ' αὐτῆς λαμβάνει τὸ πνεῦμα των τὴν εἰς τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν κλίσειν, καὶ χρωματίζεται καὶ μορφοῦται ὅλας ὁ χαρακτὴρ των. Αἱ γυναῖκες ὁποιασδήποτε γενεᾶς συντείνουν μᾶλλον πρὸς βελτίωσιν ἢ ἐξαχρείωσιν τῶν ἡθῶν τοῦ προσηχοῦς αἰῶνος παρ' οἱ ἄνδρες. Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ παραμελῶμεν αὐτάς χωρὶς μεγίστην βλάβην εἰς τὴν καινὴν κοινωνίαν;

ΠΙΘΗΚΟΥ ΠΑΙΓΝΙΟΝ.

Πλοῖον τι, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπιστρέφον ἀπὸ τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας, ἐπῆρε μετὰ πολῶν ἄλλων ἐπιβατῶν καὶ τινα γυναῖκα θηλάζουσαν βρέφος ὀλίγων ἑβδομάδων. Μίαν τῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν μεσημβρίαν, καθύβιον τι ἐφάνη μακρότατα· ἀφοῦ δὲ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου εὐχαρίστησεν ὁ πλοίαρχος τὴν περιέργειάν του, ἐπρόσφερον αὐτὸ καὶ εἰς τὴν κυρίαν. Τὸ βρέφος κρατοῦσα ἐκείνη εἰς τὰς ἀγκάλας, περιστύλιξε τὸ ἄθῶν εἰς τὸ σάλιον αὐτῆς, καὶ τὸ ἀπέθηκον ἐπὶ τοῦ σπαῖ. Μόλις δὲ σηκωθείσα, ἔβαλε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῆς εἰς τὸ τηλεσκοπίον, καὶ ἐξεφώνησεν ὁ πηδαλιῶχος, ‘Ἰδοὺ! ἰδοὺ! τί ἔκαμεν ὁ παμπόνηρος πίσθης!’ Εὐκόλως ἐνοεῖ καθεὶς ὁποῖα αἰσθήματα κατέλαβον τὴν μητέρα, ὅτε, στραφεῖσα, εἶδε τὸ ζῶον ἑτοιμὸν ἤδη νὰ μεταφέρῃ τὸ φίλτατον αὐτῆς τέκνον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καταρτίου! Ὁ πίσθης ἦτο μέγιστος, καὶ τόσον δυνατός καὶ δραστήριος, ὥστε, ἐνῶ μὲ τὸν ἕνα βραχίονα ἐκρατοῦσε τὸ νή-

πιον, ταχέως ἀνέβαινε τὰ ἑξάρτια μὲ τὸν ἄλλον, διόλου ἀπαρεμπόδιστος ἀπὸ τὸ βᾶρος τοῦ φορτίου. Ἐν βλέμμα ἤρκεσε διὰ τὴν πεφοβισμένην μητέρα· τὸ βλέμμα δ' αὐτὸ ὀλίγον ἔλειψε νὰ σταθῇ τὸ τελευταῖον· καὶ ἂν δὲν ἐβοήθουν αὐτὴν οἱ περιστάτες, ἤθελε πέσειν πρηνὴς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ὅπου μετ' οὐ πολὺ ἐξηπλώθη νεκρὰ τὸ φαινόμενον.

Οἱ ναῦται ἠδύναντο μὲν νὰ ἀναβαινωσιν, ὡς καὶ ὁ πίσθης· ἀλλ' οὗτος προσεκτικῶς παρετήρει τὰς κινήσεις των· ἐπειδὴ δὲ κατ' ἣν στιγμὴν ἐβαλλον αὐτοὶ τὸν πόδα εἰς τὰ ἑξάρτια, ἀνέβαινον ἐκεῖνος ὑψηλότερα, ἐφοβεῖτο ὁ πλοίαρχος μὴν ἤθελε ῥίψαι τὸ παιδίον, καὶ ζητήσιν νὰ διασωθῇ πηδῶν ἐξ ἐνὸς εἰς ἄλλο καταρτίον.

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ μικρὸν ἄθῶν ἤρχισε νὰ κλαίῃ· μολοντί δὲ πολλοὶ ἐστοχάσθησαν ὅτι τὰ κλαύματα προήρχοντο ἐκ πόνου, ταχέως διεσκεδάσθησαν οἱ περὶ τούτου φόβοι των, διότι παρετήρησαν τὸν πίσθηκον μεταχειριζόμενον ἀκριβῶς τὰ τῆς παραμάννας κινήματα, ἐλαφρῶς σαλεύοντα καὶ χαϊδεύοντα τὸ βρέφος, μάλιστα δὲ καὶ προσπαθοῦντα ν' ἀποκοιμίση αὐτό. Ἐκ τοῦ καταστρώματος μεταφερθεῖσα εἰς τὸν κοιτῶνα ἡ γυνὴ, συνῆλθε βαθμηδὸν εἰς τὰς φρένας τῆς. Ἐν τῷ μεταξύ, διέταξεν ὁ πλοίαρχος νὰ κρυφθῶσιν ἅπαντες ὑπὸ τὸ καταστρώμα, ἐστάθη δὲ μόνος αὐτὸς ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ἠδύνατο τὰ πάντα νὰ βλέπῃ ἀόρατος. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐπίτυχε κατ' εὐτυχίαν· ἰδὼν ὁ πίσθηκος ὅτι κανεὶς δὲν ἦτον εἰς τὸ μέσον, κατέβη μετὰ προσοχῆς ἀπὸ τὸ ὑψηλόν του κάθισμα, καὶ πάλιν ἔζηκε τὸ νήπιον ἐπὶ τοῦ σπαῖ, ψυχρὸν μὲν, δυσηρεστημένον, καὶ ἴσως πεφοβισμένον, ἀλλὰ κατ' ὅλα τὰ λοιπὰ τόσον ἀβλαβές, ὅσον ὅτε ἀνελήφθη. Ὁ εὐαίσθητος θαλασσινὸς εἶχε τώρα ἠδονικώτατον χρέος νὰ ἐκπληρώσῃ· ἐπανέστρεψε τὸ νήπιον εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας, ἀναμέσον θακρῶν, καὶ εὐχαριστιῶν, καὶ εὐλογιῶν.

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Ἄριθ. 8.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ.

Ἐκ τῶν Ἀποδείξεων τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐλάχιστον μέρος ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου· ἰκανὸν, μὲ ὅλα ταῦτα, νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὸν, ὥστε, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου, ἔτοιμον εἶναι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὶν παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἐλπίδος. Ἰδοὺ δὲ πρὸς περισσοτέραν εὐκολίαν καταχωροῦμεν καὶ ἀνακεφαλαίωσιν ἐναυθᾶ.

Ὁ Χριστιανισμὸς ὑπάρχει, καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν γνωρίζουσιν ὡς Κύριον καὶ Δεσπότην (ἐν λόγῳ, ἂν ὄχι ἐν ἔργῳ) ὅλα τὰ πλέον πεπολιτισμένα τοῦ κόσμου ἔθνη. Βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι τὸ πρᾶγμα πάντοτε δὲν εἶχεν οὕτως· ἀλλ' ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς πρέπει κανένα καιρὸν διὰ τινος μέσου νὰ εἰσῆχθῃ μετὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν, οἵτινες ἀνεῦ ἰσχυροτάτων λόγων οὐδέποτε

ἤθελον παρακινηθῆναι ν' ἀλλάξωσι τὰς θρησκείας, εἰς τὰς ὁποίας ἀνετρέψαν.

Γνωρίζεις δὲ καὶ ὅτι τὴν μεγάλην ταύτην μεταβολὴν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ κόσμου ἤρχισεν ἄνθρωπος ἐκ ταπεινοῦ γένους, εἰς ἕν ἀπὸ τὰ ὀλιγώτερον δυνατὰ καὶ ὀλιγώτερον εὐπόληπτα ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος· τὴν θαυμάσιον ταύτην μεταβολὴν δὲ κατάρθωσε δυνατὸς πολεμιστῆς, πλούσιος καὶ κραταῖος μονάρχης, ἡ πολυμαθὴς φιλόσοφος, ἀλλὰ χωρικός τῆς Ἰουδαίας. Ἐπομένως δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς, εἴτε φίλος εἴτε ἐχθρὸς, μετὰ λόγου ν' ἀμφιβάλλῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ παραδοξότατος καὶ ὁ σημαντικώτατος τῶν ὅσοι ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς γῆς.

Περιπλέον, ἰκανοὺς λόγους ἔδες πρὸς βεβαίωσιν τοῦ ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι διέδωκαν τὴν θρησκείαν των, θαύματα ἐπικαλούμενοι· τούτεστιν, ἐπαγγελλόμενοι ὅτι ἐξετέλουσιν ἔργα ὑπερανθρώπινα, ὡς σημεῖον ὅτι ἐκ Θεοῦ ἦσαν ἀπεσταλμένοι. Οὐδεὶς δὲ ἤμπαρε ποτὲ νὰ δεῖξῃ ἄλλον τινα τρόπον, κατ' ὃν εἰσῆγαγον, ἢ ἠδύναντο νὰ εἰσαῶσι τὴν θρησκείαν. Οὐδ' ἔμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν πῶς ὀλίγοι Ἰουδαῖοι χωρικοί, ἀνεῦ δυνάμεως, ἢ πλοῦτου, ἢ μαθήσεως, ἢ δημοτικῆς προλήψεως ἐκ μέρους των, ἤμπορον κατὰ πρῶτον ἢ νὰ πιστευθῶσιν ἢ νὰ λάβωσιν ἀκρόασιν, ἂν δὲν ἤρχιζον ἐπικαλούμενοι τὴν μαρτυρίαν ὑπερφυσικῶν σημεῖων. Πλὴν τοῦτο, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ, ἤθελον ἐμποδίσαι τὸ κήρυγμά των, ἐὰν τῶντι δὲν εἶχον τὸ χάρισμα τοῦ θαυματουργεῖν· ἐπειδὴ, περικυκλωμένοι ὄντες ὑπὸ ἐχθρῶν καὶ ἀνθρώπων προκατειλημμένων ἐναντίον των, ἤθελον ἀμέσως φωραθῆναι, ἂν ἐπεχείρουν πλάνην, καὶ ἤθελον ἐκτεθῆναι εἰς γενικὴν περιφρόνησιν. Ὁθεν καὶ δὲν φαίνεται ὅτι κάμμία τῶν Ἐθνικῶν θρησκειῶν—εἰς βραχυλογίαν, οὐδεμία θρησκεία πλὴν τῆς ἡμετέρας—εἰσῆχθη κατὰ πρῶτον καὶ κατεστήθη μετὰ τῶν ἐχθρῶν, τὴν ἀπόδειξιν θαυμάτων ἐπικαλουμένη.

Βασίμως λοιπὸν ἔμποροῦμεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου, ἀκόμη καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, μὴ δυνάμενοι ν' ἀρνηθῶσιν ὅτι τὰ θαύματα ἐγίναν, (ἰδὲ Πράξ. δ' 16.) ἐζήτησαν νὰ ἐξηγήσωσιν αὐτὰ ὡς πονηρῶν πνευμάτων ἐνεργήματα. Τοῦτο δ' ἰστορεῖται οὐχὶ μόνον εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Χριστιανῶν συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν ὑπεναντίων.

Ἀναφέρονται προσέτι εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἐξωτερικῶν συγγραφέων, ὡς καὶ εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην, οἱ αὐστηροὶ καταδιωγμοὶ, τοὺς ὁποίους πάμπολλοι ἐκ τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν εἶχον νὰ ὑποφέρωσι. Τοῦτο δὲ παρέχει δεῖγμα τοῦ ὅτι εἰλικρινῶς ἐπίστευον ὄχι μόνον τὴν ἀλήθειαν τῆς θρησκείας των, ἀλλὰ καὶ τὰ θαύματα ὅσα παλαιὰ αὐτῶν ἐπηγγέλλοντο ὅτι εἶχον ἰδεῖν, καὶ ὡς πρὸς τὰ ὁποῖα ἦτον ἀδύνατον νὰ εὐρίσκωνται ἡπατημένοι. Διότι, ἂν ἦσαν πλάναι τὰ θαύματα ταῦτα, πῶς νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τοσοῦτοι ἄνθρωποι ἤθελον ἐκτεθῆναι εἰς κινδύνους καὶ πάθη πρὸς μαρ-

τύριον τῆς ἀληθείας αὐτῶν, χωρίς νὰ παρακινήσῃ τινὰ ἢ κακοπάθεια (καὶ μάλιστα, ἐνῶ τινὰς ἠνάγκασε ν' ἀπαρνηθῶσι τὸν Χριστιανισμόν) εἰς τὸ νὰ προδώσῃ τὴν πλάνην;

Εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὰ ὁποῖα μετὰ πλείστης ἐπιμελείας καὶ σεβασμοῦ διεφύλαξαν οἱ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀποβάλλοντες Ἰουδαῖοι, ἴδες ὅτι εὐρίσκονται προφητεῖαι, πολλὰ μέρη τῶν ὁποίων βλέπομεν ἤδη πεπληρωμένα· ὡς ὅτι θρησκεία ἐμελλε νὰ ἀναφανῇ μεταξύ τῶν Ἰουδαίων, ἧτις ἤθελε τὰ μέγιστα ἐξαπλωθῆν μεταξύ τῶν Ἐθνῶν, ἀλλὰ, μ' ὅλον τοῦτο, ὅτι ἤθελε εἰσθαι νέα θρησκεία, ὅχι ἡ αὐτὴ ὡς ἡ διδάχθεισα ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως· καὶ ὅτι ἡ θρησκεία αὕτη ἤθελε ἀναβλαστῆσιν, ὅχι ἀφ' ὅλου τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἀπὸ ἐν ἄτομον τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ αὐτὸ μάλιστα περιφρονημένον, ἀποβεβλημένον, καὶ καταδεδιωγμένον μέχρι θανάτου, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἔθνους του.

Ταῦτα δὲ πάντα, τὰ τὸσον ἀνόμοια μὲ ὅ,τι ὁποιοσδήποτε ἤθελε προεῖπειν ἐξ ἀπλῆς εἰκασίας, τὰ καὶ πραγματικῶς ἤδη τετελεσμένα ἐνώπιόν μας, προφητεύονται εἰς βιβλία, τὰ ὁποῖα ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ (οἱ σημερινοὶ ἀπιστοῦντες Ἰουδαῖοι) σεβάζονται ὡς θεόπνευστα.

Ἐὰν τώρα μετὰ προσοχῆς σκεφθῆς περὶ τούτων ὄλων τῶν ἀποδείξεων, θέλεις ἐνοήσῃς ὅτι καὶ μικρὸν μέρος αὐτῶν ἠμπορεῖ δικαίως νὰ θεωρηθῆ ὡς ἰκανὸς λόγος τῆς ἐν σοὶ ἐλπίδος· ἀλλ' ὅτι σὺ μὲν ἀρχοῦν νὰ πληρορηθῶσιν οἰονδήποτε λογικὸν νοῦν· καθότι, νὰ πιστεύῃ τις ὅτι τόσα σημεῖα τῆς ἀληθείας ἠμποροῦν ἐκ τύχης, ἢ διὰ τῆς ἐπινοίας τοῦ ἀνθρώπου, νὰ συνδράμωσιν εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ψεύδους, — τοῦτο, λέγω, νὰ πιστεύῃ τις ἤθελεν εἰσθαι πολὺ μεγαλητέρα εὐκολοπιστία παρὰ νὰ πιστεύῃ ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἀληθῶς προῆλθεν ἐκ Θεοῦ.

Ταῦτα ὅμως τὰ ἐπιχειρήματα ἐξετέθησαν συντομώτατα· ἐὰν δὲ ἐπιμελέστερον ἐξετάσῃς καὶ πληρέστερον ἀναλύσῃς αὐτὰ κατὰ μόνας ἢ καὶ μετ' ἄλλων συνδιαλεγόμενος, θέλεις ἰδεῖν ἐπιπλέον τὴν μεγάλην αὐτῶν δύναμιν.

ΑΙ ΧΕΛΩΝΑΙ, Η ΧΟΙΡΑΔΕΣ.

Αἱ Χελώναι, ἄλλως Χελώνια, Ἑλληνιστὶ δὲ Χοιράδες καὶ Βρογχοκὴλη, εἶναι πάθος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον πανταχοῦ ἐγνωσμένον· ἀγνωστον ὅμως εἰς τοὺς Τούρκους, κατὰ τὸν Βελώνιον, ὅστις ἀποδίδει τὴν ἐξαιρέσιν ταύτην εἰς τὰ σκόρδα καὶ κρομμύδια, τὰ ὁποῖα συχνὰ καὶ κατακόρως τρώγουν ὡμὰ οἱ Τούρκοι. Ἐπιχωριάζει μάλιστα ἐνδημικῶς τὸ νόσημα εἰς τὰ βαθεῖα καὶ καταχινιασμένα λαγκάδια τῶν Ἀλπεων, τῶν Πυρηναιῶν, εἰς τὴν Σαβανδῖαν, καὶ ἄλλας τοιαύτας τοποθεσίας. Ὁ ὄγκος τῆς χοιράδος ἐκτείνεται πολλάκις καὶ καταβαίνει καὶ ἔως τὸ στῆθος, καὶ τὰ λοιπὰ συμπτώματα τοῦ πάθους καταστύνουν τοὺς δυστυχεῖς ἄρρώστους ἤλιθους, καὶ δυτικῶς χοίρους, γνω-

ριζομένους μὲ ἴδιον ὄνομα Crutins. Ἡ διαγωγή των περιορίζεται εἰς βραῦσιν καὶ πόσιν, ῥοπήν ἀκάθεκτον εἰς τὰ ἀφροδίσια, καὶ παντελεῖ ἀναισθησίαν τῶν καθηκόντων τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Εἰς τοιαύτην ἔλειπὴν κατάστασιν ὄντας, πολλοὶ ὅχι μόνον τοὺς οἰκτεῖρουν ὡς ἀξίους οἰκτιρμῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς σέβονται δεισιδαίμονως ὡς ἐκλεκτοὺς Θεοῦ, ὡς ἀγίους, ἤγουν γίνονται μωρότεροι παρ' ἐκείνους. Τοῦτο δὲ εἶναι παράξενον· αἱ μωραὶ τῶν ἀνθρώπων εἶναι πολύμορφοι καὶ πολυσχημοί.

Ἀπὸ τὰ διάφορα ταῦτα σχήματα ἦτο καὶ ἡ κατέχουσα ἔως περὶ τὰ μέσα τῆς περασμένης ἑκατονταετηρίδος τὴν Εὐρώπην μωρὰ καὶ ὄντως χοιρώδης πίστις, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἐλάμβαναν, ὁμοῦ μὲ τὸ διάδημα, καὶ τὸ θεῖον χάρισμα νὰ ἰατροῦσιν τὰ χελώνια μὲ μόνην τὴν ἀφῆν τῆς χειρός. Ὁ κατὰ καιρὸν βασιλεὺς ἐθαυματοῦργει τὴν ἰατρειάν ταύτην κατὰ διαφόρους καιροὺς τοῦ ἔτους, ἀλλ' ἐξαιρέτως εἰς τὴν στέψιν του. Τότε συνέτρεχαν ὅχι μόνον ἀπ' ὅλην τὴν Γαλλίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, πλήθος ἄπειρον πασχόντων χελώνια, τὰ ὁποῖα ὁ βασιλεὺς, ἀφοῦ πρώτον ἤκουε τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, καὶ προσήυχτο ἔμπροσθεν τῆς ἀγίας τραπέζης, ἤγγιζε μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ τὰ ἰάτρειεν. Ἀρχὴν ἐλαβε τὸ θαῦμα περὶ τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα· εἶχε τὸ χάρισμα τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, κατὰ μὲν τινὰς, ἀρχήτερον, ὡς δὲ ἰστόρησαν ἄλλοι, κατὰ μίμησιν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας.

Τοιοῦτου χαρίσματος μόνον ἐν παράδειγμα μᾶς ἐφύλαξεν ἡ παλαιὰ ἱστορία, τοῦ Πύρρου, βασιλέως τῆς Ἠπειροῦ. Διέφερον ὅμως ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ὁ Πύρρος, πρώτον ὅτι ἰάτρειε σπληνικούς· δεύτερον, ὅτι ἔδωκε πτερινὸν λευκὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἢ καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν· τρίτον, ὅτι ἕπατοσε τὸν σπλήνα τοῦ ἄρρώστου, ἐξηπλωμένου καταγῆς, μὲ τὸν δεξιὸν βασιλικὸν του πόδα· τέταρτον, ὅτι ἐλάμβανε μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, ὡς μισθὸν τῆς ἰατρείας, καὶ τὸν σφαιρισθέντα πτερινόν· καὶ τελευταῖον, ὅτι ἡ θεία αὕτη δύναμις ἐσώζετο εἰς μόνον τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ δεξιοῦ ποδός, ἐπειδὴ, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πύρρου, εἰς τὴν καυσίαν τοῦ σώματος μόνος οὗτος ὁ δάκτυλος ἔμεινεν ἀπαθῆς, ὡς ἰστορεῖ ὁ Πλούταρχος.

Μετὰ τὸν Πύρρον δὲν ἐφάνη πλέον βασιλεὺς θαυματοῦργός οὗτ' εἰς τοὺς Ἕλληνας οὗτ' εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἔως τοῦ Οὐεσπασιανού, αυτοκράτορος τῆς Ῥώμης. Οὗτος εὐρισκόμενος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἰάτρεισεν ἕνα τυφλόν, καὶ ἄλλον παραλυμένον, ἀλείψας τοῦ πρώτου τοὺς ὀφθαλμούς μὲ τὸ πτύσμα του, καὶ πατήσας μὲ τοὺς πόδας τὸν παράλυτον. Μετὰ σχεδὸν ἑτη πενήντηντα ἐφάνη δεύτερος θαυματοῦργός αυτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Ἀδριανός, ἰατροῦσας καὶ οὗτος δύο τυφλοὺς.

Ἐδῶ γεννᾶται εὐλογος ἀπορία, διὰ τί οἱ Γραικοῦμαῖοι αυτοκράτορες Χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἐμιμήθησαν πολλὰς παραφροσύνας τῶν Ῥωμαίων αυτοκρατόρων, καὶ

οὐδεμίαν σχεδὸν ἀπὸ τὰς ἀρετάς των, δὲν ἐπενόησαν καὶ νὰ θαυματοῦργῶσιν. Ἅγιοι καὶ θεῖοι ἐπωνομάζοντο καὶ οὗτοι, ὡς ἐκείνοι· καὶ ὅμως κάνεις ἐξ αὐτῶν δὲν ἐπέθυμῆσεν οὔτε παραλυτικὸν οὔτε τυφλόν νὰ ἰατροῦσῃ κανένα, μολονὶ ὑπέρεβαλαν ἐκείνους εἰς τὴν ἐθελοθρησκείαν, ἔως καὶ ἀμελήσαντες τῶν κοινῶν τὴν κυβέρνησιν νὰ ἀσχολῶνται εἰς θεολογικὰς ζητήσεις, καὶ νὰ συντάσσωσιν ὕμνους ἐκκλησιαστικούς. Λύει τὴν ἀπορίαν ἡ μὲ προσοχὴν ἀνάγνωσις τῆς ἱστορίας. Εἰς τοὺς χρόνους τῶν Γραικορωμαίων, καὶ ἐξαιρέτως ἀπὸ τὸν μεσαιῶνα καὶ κάτω, τὸ καθ' ἡμέραν αυξανόμενον πλήθος τῶν μοναχῶν ἐφθασε νὰ ἀρπάσῃ τὸ ἐργαστήριον τῆς θαυματοουργίας, ὡς μέσον ν' αὐξήσῃ ἀναλόγως τοῦ πλήθους καὶ τοὺς πόρους του· δὲν ἔμεινε πλέον εἰς τοὺς αυτοκράτορας ἀφορμὴ νὰ θαυματοῦργῶσιν, ὡς ἐκείνοι, οὐδὲ χρειὰς εἶχαν νὰ μεταχειρισθῶσιν μέσον ἐξευτελισμένον ἀπὸ τὴν κατάχρησιν, ἔχοντες ἄλλα μέσα ἐνεργέτερα. Οἱ μοναχοὶ ἀντλοῦσαν τοὺς ἰδράτας τοῦ λαοῦ μὲ τὰ θαύματα καὶ τὰς λοιπὰς των δεισιδαιμονίας· οἱ αυτοκράτορες ἐβύζαναν καὶ αὐτό του τὸ αἷμα μὲ βιαίους φόρους, τῶν ὁποίων μέρος ἀπέλαυαν πάλιν οἱ μοναχοί, ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς φόρους τούτους ἐκτίζοντο καὶ ἐπληθύνοντο τὰ μοναστήρια, ἀνεγείροντο οἱ λαμπρότατοι ναοὶ, καὶ κατεπλουτίζοντο οἱ ὑπουργοὶ τῶν ναῶν.—ΚΟΡΑΗΣ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ ΙΣ΄.

ΚΑΤΑ τὸ παράδειγμα τοῦ πάππου τοῦ Ἑρρίκου Δ', ὁ Λοδοβίκος ΙΣΤ'. ἠγάπα νὰ συναναστρέφεται μὲ τὸν λαόν, νὰ ἐπισκέπτεται ἀγνώριστος τὴν κατοικίαν τοῦ πένητος καὶ τὴν καλύβην τοῦ χωρικοῦ. Ἐνῶ δὲ ποτε κυνηγῶν περιεφέρετο εἰς τὰ ὄαση, ἀπήντησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐρημίαν νεανίσκος τις, ὁ ὁποῖος προσπίπτει γονυπετής, καὶ τὸν λέγει, 'Κύριε, ἐλέησόν με· αἱ χρειᾶί μου εἶναι μεγάλωταται.'—'Τί λοιπόν, φίλε μου,' τὸν λέγει ὁ ἀγνώριστος βασιλεὺς, 'δὲν ἔμπορεῖς νὰ δουλεύῃς ἀντὶ νὰ ψωμοζήτῃς;'—'Μάλιστα, κύριε· ἀλλ' εἶμαι κρατημένος εἰς τὸν οἶκον· ὁ πατὴρ μου ἀποθνήσκει, ἢ δὲ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί μου ἀσθενοῦσι, πέντε τὸν ἀριθμόν.'—'Ἀγείρας τὴν ἀλήθειαν;'—'Μάλιστα, κύριε· τὴν καθάρην ἀλήθειαν.' Ὁ Λοδοβίκος τότε ἠλέησεν αὐτόν· ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι, ἂν ἠλήθευον ὅλα ὅσα ἤκουσε, δὲν ἤρκει τὸ δοθῆν, ἐξηκολούθει νὰ ἐρωτᾷ.—'Ἡ κατοικία σου ἀπέχει πολὺ ἐντεῦθεν;'—'Τρία τέταρτα τῆς λεύγης, κύριε μου.' Τὸν ἐπαίτην ἀκολουθήσας ὁ μονάρχης, ἐφθασεν εἰς τοὺς πρόποδας καλύβης πανταχοῦ ἠνεωγμῆνης. Γοεραὶ κραυγαὶ πλήττουσι τὸ ὠτίον του. Εἰσέρχεται, καὶ εὐρίσκει τὸν πατέρα ἀποθνήσκοντα ἐπὶ ἀχυροστρώματος, καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἠμίγυμνα, τὰ μὲν ἀσθενῆ, τὰ δὲ ἄρτον ἀπαιτοῦντα παρὰ μητρός, ἧτις δὲν εἶχεν ἄλλο εἰμὴ δάκρυα νὰ τοὺς δώσῃ. Τοιοῦτο θέαμα κατεσπάρασεν τὴν καρδίαν τοῦ βασιλέως· παρευθὺς δ' ἐμόρασεν εἰς τοὺς δυστυχεῖς ὅσα χρήματα ἐκράτει, περίλυπος ὅτι δὲν εἶχε πλείοντα.

Ἐπιστρέψας εἰς τὸν πύργον, 'Ἄ! κυρία,' λέγει πρὸς τὴν βασίλισσαν, 'πόσον εὐτυχὲς ἐστάθη τὸ κυνήγιόν μου!' καὶ διηγείται τὸ συμβεβηκός. Ἄπασα ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια εἰς δάκρυα ἐκινήθη, καὶ ἰατρὸς ἐστάθη πάραυτα, νέα φέρων βοηθήματα.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΕΞ ΕΦΟΔΟΥ.

ΟΤΑΝ ἀποστολικὸς τις ἱεροκέρυξ Γάλλος, Βριδαῖνος ὀνομαζόμενος, ἤλθε καὶ εἰς Παρισίους νὰ κηρύξῃ, οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῆς πόλεως συνήχθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ τὸν ἀκούσωσι διὰ περιέργειαν, καὶ μὲ σκοπὸν νὰ γελάσωσιν εἰς τὴν σύγχυσιν, τὴν ὁποίαν ἐφαντάζοντο, ὅτι θέλει προξενήσῃ ἡ παρουσία των εἰς ἱεροκέρυκα συνειθισμένον ἔως τότε νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς ταπεινοὺς καὶ χωρικοὺς ἀνθρώπους. Τὸ ἀπροσδόκητον ὅμως τοῦτο θέαμα, ἀντὶ νὰ τὸν φοβίσῃ, τὸν ἔδωκεν ἀφορμὴν τοῦ ἀκολούθου θαυμαστοῦ προοιμίου ἐξ ἐφόδου.

'Βλέπων ἀκρατήριον τόσον ἀσυνείθιστον εἰς ἐμέ, φαίνεται, ἀδελφοί μου, ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἀνοίξω στόμα παρὰ διὰ νὰ ζητήσω χάριν καὶ συγκατάβασιν εἰς ἀποστολικὸν κήρυκα πτωχόν καὶ ἄμοιρον ἀπ' ὅσα θέλετε νὰ ἔχωσι προτερήματα, ὅσοι παρρησιάζονται καὶ σὰς ὁμιλοῦν περὶ τῆς ἰδίας σας σωτηρίας. Πολλὰ διάφορον ὅμως εἶναι τὸ ὁποῖον ἡ ψυχὴ μου αἰσθάνεται σήμερον· καὶ ἂν ἐγὼ ἦμαι ταπεινωμένος, προσέχετε μὴ φαντασθῆτε, ὅτι θέλω ὑποκλίνειν εἰς τὰς ἀθλίους ταραχὰς τῆς κενοδοξίας. Μὴ γένοιτο ὁ ὑπῆρέτης τοῦ οὐρανοῦ νὰ συλλογισθῇ ποτὲ, ὅτι ἔχει χρειάν ἀπολογίας πρὸς ἐσᾶς! διότι, τέλος πάντων, ὅσοι καὶ ἂν ἦσθε, ἁμαρτωλοὶ εἰσθε, ὡς ἐγὼ, καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ἔχετε, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποῖου μ' ἔρχεται τὴν ἄραν ταύτην νὰ κτυπήσω τὸ στῆθός μου. Ἔως τώρα ἐκήρυξα τοῦ Ὑψίστου τὰ δικαιώματα εἰς ναοὺς σκεπασμένους ἀπὸ ἀχυρᾶ· ἐδίδαξα τῆς μετανοίας τὰς ἀυστηρότητας εἰς ἀνθρώπους δυστυχεῖς, στερημένους καὶ αὐτὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον· ἐφάνερωσα εἰς τοὺς καλοὺς χωρικοὺς τὰς πλέον φρικτὰς ἀληθείας τῆς θρησκείας μου. Ἄθλιος ἐγώ! τί ἐπραξα! κατελύπησα τοὺς πτωχοὺς, τοὺς καλητέρους φίλους τοῦ Θεοῦ μου· ἔφρα φρίκην καὶ θλίψιν εἰς τὰς ἀπλὰς ἐκεῖνας καὶ πιστὰς ψυχὰς, τὰς ὁποίας ἔπρεπε μᾶλλον νὰ συλλυπῶμαι καὶ νὰ παρηγορῶ. Ἐδῶ, ὅπου τὰ βλήματα μου ἀπαντοῦν μεγάλους, πλουσίους, καταδυναστεύοντας τὴν πολυπαθῆ ἀνθρωπότητα, ἡ ἁμαρτωλοὺς τολμηροὺς καὶ σκληρυμένους, ἐδῶ, ἐδῶ μόνον ἔπρεπε νὰ βροντοφωνήσω τὸν θεῖον λόγον, καὶ νὰ βαλῶ πλησίον μου εἰς τὸν ἄμβωνα τοῦτον, ἐξ ἐνὸς μέρους, τὸν θάνατον μὲ τὸ δρέπανον ἔτοιμον νὰ σᾶς φέρισῃ, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τὸν μέγαν Θεόν μου, ὅστις ἔρχεται νὰ σᾶς κρίνῃ. Εἰς τὴν χεῖρά μου κρατῶ σήμερον τὴν περὶ ὑμῶν ἀπόφασιν! Τρέμετε λοιπόν ἔμπροσθέν μου, ἄνδρες ὑπερήφανοι καὶ καταρρονηταί, οἵτινες μὲ ἀκούετε! Ἡ ἀνάγκη τῆς ψυχικῆς σωτηρίας, ἡ βεβαιότης τοῦ θανάτου, τὸ ἀθλῶν

της ὥρας ταύτης, ὥρας εἰς ἐσᾶς τόσον φρικτῆς, ἢ μέχρι τέλους ἀμετανοησία, ἢ τελευταία κρίσις, ὁ ὀλίγος ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν, ἢ κόλασις, καὶ περιπλέον ἢ αἰωνιότης, ἰδοὺ περὶ τίνων μέλλω νὰ λαλήσω ἰδοὺ ποῖα εἰς ἐσᾶς μόνους ἔπρεπε νὰ λαλῶ. Αἱ! ποίαν χρεῖαν ἔχω ἀπὸ τὰς ψήφους σας, αἱ ὁποῖαι ἴσως ἤθελαν μὲ κολάσειν, χωρὶς τὴν ἰδικὴν σας σωτηρίαν; Ὁ Θεὸς θέλει σᾶς κινήσειν τὰς καρδίας, ἐνῶ λαλεῖ ὁ ἀνάξιος ὑπέρτης τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου πολλάκις ἐδοκίμασα τὴν εὐσπλαγχνίαν. Τότε τρέμοντες δι' ὅσας ἐπράξετε ἀνομίας, θέλετε πέσειν εἰς τὰς ἀγκάλας μου μὲ δάκρυα κατανύξεως καὶ μετανοίας: τότε βιασμένοι ἀπὸ τῆς συνειδήσεως τὸν ἔλεγχον θέλετε μ' εὐρεῖν ἀρκετὰ εὐγλωττων.—ΡΗΤΟΡ. ΒΑΜΒΑ.

ΕΥΓΕΝΗΣ ΔΙΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ.

ΣΚΙΠΙΩΝ ὁ νεώτερος, πρὶν ἀκόμη ἐμβῆ εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, διωρίσθη στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων κατὰ τῶν Ἰσπανῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν Νέαυ Καρχηδόνα, μητρόπολιν τοῦ Ἰσπανικοῦ βασιλείου, ἢ σωφροσύνη καὶ ἀρετὴ του ἐδοκίμασαν κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἀξίωματικοὶ τινες ἔφεραν πρὸς αὐτὸν παρθένον τρυφερωτάτην, καὶ τόσον περικαλλῆ, ὅστε ὄλων οἱ ὀφθαλμοὶ ἀκινήτως προσηλώθησαν ἐπάνω της. Ὁ νέος δορικτήτωρ, ἰδὼν αὐτήν, ἀνεπετάχθη ἀπὸ τὸ κάθισμά του συγκεχυμένος καὶ ἐκθαμβος: ἐφαίνετο δὲ ὡς νὰ ἔχασεν τὴν ἀταραξίαν τοῦ πνεύματος, τὴν εἰς πάντα στρατηγὸν ἀναγκαιοτάτην, καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν αὐτὸς μάλιστα ἐφημίζετο. Συνελθὼν μετ' ὀλίγα λεπτά, ἠρώτησε τὴν καλὴν αἰχμάλωτον μὲ τὸν πλέον φιλόφρονα καὶ πολιτικὸν τρόπον περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῆς: μαθὼν δὲ ὅτι εἶναι ἀρραβωνισμένη μὲ τινα τῶν Κελτιβήρων ἀρχοντα, ὀνομαζόμενον Ἀλλούτιον, διέταξε νὰ μηνύσῃ καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς γεννιήτορας τῆς αἰχμαλώτου νὰ ἐλθῶσιν.

Ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰσπανός, ἐπῆρεν αὐτὸν ὁ Σκιπίων κατὰ μόνος. Θέλων δὲ νὰ τὸν ἐλαφρύνῃ ἀπὸ πᾶσαν περὶ τῆς νεανίδος ἀνησυχίαν, τὸν ἀπέτεινε τοὺς ἀκολούθους λόγους: «Σὺ καὶ ἐγὼ εἴμεθα νέοι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν βλέπτει ἀν' ὁμιλήσω ἐλευθέρως. Οἱ ὀδηγήσαντες πρὸς ἐμὲ τὴν ἀρραβωνιαστικὴν σου μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ὑπεργαπᾶς αὐτήν· τὸ κάλλος δὲ καὶ ἡ ἀξία της δὲν με ἀφῆκαν ν' ἀμφιβάλλω, δὲ τὸ πρᾶγμα ἀληθῶς ἔχει οὕτως. Ἐστοχάσθην δὲ ὅτι, ἀν' ἤμην εἰς τὴν θῆσιν σου, ἤθελα ὑπερπεπυμέναι νὰ μὲ δείξῃ τις χάριν· χαίρω λοιπὸν ὅτι εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν δύναμαι νὰ σέ δουλεύσω. Μολονότι τοῦ πολέμου ἡ τύχη μὲ κατέστησε κύριόν σου, θέλω ὅμως νὰ ἤμεθα φίλοι. Ἴδοὺ ἡ γυνή σου· λάβε τὴν· καὶ εἶθε νὰ ζήσετε πανευδαίμονες. Ἔσο βέβαιος ὅτι μεταξύ μας ἦτο καθὼς εἰς τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς της. Μὴ γένοιτο ν' ἀγοράσῃ ποτέ ὁ Σκιπίων ἡδονὴν τινα μὲ θυσίαν τῆς ἀρετῆς καὶ τιμῆς του, ἢ τῆς εὐδαιμονίας ἀγαθοῦ τινὸς ἀνθρώπου! Ὅχι· σοὺ τὴν

ἐφύλαξα διὰ νὰ τὴν παρουσιάσω δῶρον ἄξιον καὶ τῶν δύο μας. Μόνην δ' ἀνταμοιβὴν σοὶ ἀπαιτῶ διὰ τὸ ἀνεκτίμητον τοῦτο δῶρον, νὰ ἦσαι φίλος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ.»

Ὁ Ἀλλούτιος ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης δὲν ἤμπορε ν' ἀποκριθῇ· πεσὼν δὲ εἰς τοὺς πόδας τοῦ στρατηγοῦ, ἔκλαιε μετὰ μεγάλης φωνῆς ἢ αἰχμάλωτος κόρη ἔλαβε τὴν αὐτὴν θῆσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ διέμενεν, ἐωσοῦ ὁ ἠλικιωμένος πατὴρ της, ἐκστατικὸς ἀπὸ χαρὰν, «ὦ ἀριστε Σκιπίων!» ἐξεφώνησεν, «ὁ Θεὸς σ' ἔδωκεν ἀρετὴν ὑπερανθρώπινον. ὦ ἔνδοξε ἀρχηγέ! ὦ θαυμάσιε νέε! ποῖα εὐχαρίστησις δύναται νὰ συγκριθῇ μ' ἐκείνην, ἥτις πρέπει τώρα νὰ σοῦ πληροῖ τὴν καρδίαν, ἐνῶ ἀκούεις τῆς εὐγνωμοσύνης ταύτης παρθένου τὰς εὐχὰς ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ εὐδαιμονίας σου!»

Τοιοῦτος ἐχρημάτισεν ὁ Σκιπίων, καίτοι στρατιώτης, νέος, καὶ Ἑθνικός! οὐδ' ἐμεινεν ἀβράβευτος ἢ ἀρετῆ του. Ὁ Ἀλλούτιος, θαυμάσας τοιαύτην μεγαλοψυχίαν, ἐλευθεριότητα, καὶ χρηστοφειαν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, διακηρύττων εἰς πᾶσαν περίστασιν τοὺς ἐπαίνους τοῦ γενναίου καὶ φιλανθρώπου νικητοῦ· φωνάζων ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἡρωϊκὸς τις νέος, ὁ ὁποῖος ἐνίκα τὰ πάντα ὀλιγώτερον μὲ τῶν ὄπλων τὴν δύναμιν παρὰ μὲ τῆς ἀρετῆς τὰ θῆλγητρα καὶ τῆς ἀγαθοεργίας τὸ μεγαλεῖον.

Με πόσῃ ἀφέλειαν καὶ ὠριότητι εἰκονίζεται εἰς τὸν ἐφεξῆς ἀπόλογον ἢ ἐκ τῆς ἀγαθῆς συναναστροφῆς εὐεργεσία.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, εἰς τὸ λουτρὸν εὐρισκόμενος, ἔλαβον παρὰ τινος φίλου κομμάτιον μυρισμένου πηλοῦ. Ἀφοῦ προσεκτικῶς τὸ ἐθεώρησα, «Μόσχος εἶσαι ἢ ἄμβραρον;» εἶπα πρὸς αὐτό· «διότι θάλογμαι ὑπὸ τῆς εὐωδίας σου.» «Ἥμην, ἀπεκρίθη, ἀχρεῖον κομμάτιον πηλοῦ, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν συναναστράφημ με τὸ ρόδον· ἢ γλυκεῖα δὲ τοῦ συντρόφου μου ποιότης μετεδόθη καὶ εἰς ἐμὲ· ἀλλέως, ἤθελα εἶσθαι μόνον κομμάτιον πηλοῦ, ὡς φαίνομαι ὅτι εἶμαι.»

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΥ ΒΙΟΥ.—Ἀπ' ἐρήμου σχεδὸν τόπου ἐπιστρέφοντες, ἐξεπλάγημεν εἰς τὸν θόρυβον πόλεως, ἥτις δὲν εἶχεν εἰμὴ ἐξ ἑκατῶν κατοίκων. Ἐθαυμάσαμεν τὰς εὐκολίας, ὅσας τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία παρέχουν εἰς τὸν πολιτισμένον βίον. Ταπειναὶ κατοικίαι μᾶς ἐφαίνοντο μεγαλοπρεπεῖς· καὶ πᾶς, μὲθ' οὐ συνωμιλούσαμεν, ἐφαίνετο μὲ ἀνωτέρας γνώσεις προικισμένος. Στερήσεις μακροχρόνιοι καθιστάνουν πολυτίμους καὶ τὰς μικροτάτας ἀπολαύσεις· δυσκολεύονται δὲ νὰ ἐκφρασθῶ μετὰ πόσης ἠδονῆς ἐθεωρήσαμεν, κατὰ πρώτην φοράν, τὸν σίτινον ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κυβερνήτου.—Humboldt.

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ, ΚΑΙ Η ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ, ὁ υἱὸς τοῦ Νεοκλῆους, τόσον σοφδρὰ ἐπεθύμει τὴν δόξαν, καὶ εἰς τοιοῦτον ἔρωτα μεγάλων πράξεων τὸν ἐκίνησε ἡ φιλοτιμία, ἵνα νίκης ὦν ἀκόμη, ὅταν ἐγίνεν ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ διεφημίσθη ἡ στρατηγία τοῦ Μιλτιάδου, ἐφαίνετο σύννους ὡς ἐπιτοπλεῖστον καὶ σκεπτόμενος καθ' ἑαυτὸν, καὶ τὰς νύκτας ἐπερνοῦσεν ἀγρυπνός, καὶ δὲν ὑπῆγαίνε πλέον εἰς τὰ συμπόσια, ἔπου ἐσύχναζεν ἄλλοτε, καὶ ὅτε οἱ φίλοι του, ἀπορῶντες διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ζωῆς του, ἠρωτοῦσαν τὴν αἰτίαν, ἐλεγε, ὅτι τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν τὸν ἀφινε νὰ κοιμηθῆ. Καθότι οἱ μὲν ἄλλοι τέλος ἐνόμιζον τοῦ πολέμου τὴν ἤτταν τῶν βαρβάρων εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τὴν ἐθεώρει ὡς ἀρχὴν μεγαλητῶν ἀγώνων, πρὸς τοὺς ὁποῖους ὀλονεν καὶ αὐτὸς ἠτοιμάζετο διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν πόλιν ἐγύμναζε, μακρόθεν ἴδη προβλέπων τὸ μέλλον.

Καὶ πρῶτον ἀποβλήσας εἰς τὴν πρόσδοον τοῦ Λαυρίου ὄρους, τὴν ὁποῖαν οἱ Ἀθηναῖοι ποριζόμενοι ἀπὸ τὰ ἐκεῖ ἀργυρᾶ μεταλλῆα, εἶχον συνήθειαν νὰ διανέμονται μεταξύ των, μόνος ἐτόλμησε νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τὸν δῆμον καὶ νὰ προβάλλῃ, ὅτι πρέπει ν' ἀφῆσσι τὴν διανομήν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ χρήματα νὰ κατασκευάσωσι τριήρεις διὰ τὸν πρὸς Αἰγινήτας πόλεμον· διότι αὐτοὺς ἤκμαζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὸν πρὸς τοὺς ἄλλους πολέμους, καὶ οἱ Αἰγινήται ἔχοντες πολυάριθμα πλοῖα ἐκυρίευσαν τὴν Θάλασσαν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἀποσιωπήσας τὸν Δαρεῖον καὶ τοὺς Πέρσας, (οἳτινες ἦσαν μακρὰν, καὶ φόβον ἐκίνησαν ὅχι πολὺ βέλαιον ὅτι ἐμελλον νὰ ἐπιστῆψωσιν), ἐπεισεν ευκολότερα τοὺς Ἀθηναίους μεταχειρισθεῖς εἰς καιρὸν ἀρμόδιον τὴν πρὸς τοὺς Αἰγινήτας ὄργην αὐτῶν καὶ ἀντιζήλιαν, διὰ νὰ τοὺς προετοιμάσῃ. Καὶ τῶντι ἀπ' ἐκεῖνα τὰ χρήματα κατασκευάσθησαν ἑκατὸν τριήρεις, αἱ ὁποῖαι καὶ κατὰ τοῦ Ἑρξοῦ ἐναυμάχησαν. Ἐκτοσὶ δὲ κατ' ὀλίγον εἵλκυσε τοὺς πολῖτας εἰς τὴν Θάλασσαν, μὲ τὸν λόγον ὅτι διὰ ξηρᾶς δὲν ἦσαν ἱκανοὶ οἱ δὲ πρὸς τοὺς γείτονας αὐτῶν νὰ ἀντιπολεμήσωσιν· ἀποκτῶντες δὲ ναυτικόν, ἐδύναντο καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων νὰ ὑπερσχύσωσιν, καὶ τῆς Ἑλλάδος νὰ γίνωσιν ἡγεμόνες. Ἴσι οὕτωτρόπως ἀντὶ ἀξιολόγων ἰπλιτῶν, ὡς λέγει ὁ Πλάτων, ἔκαμεν αὐτοὺς ναύτας καὶ θαλασσίους, καὶ αἰτίαν ἔδωκεν νὰ τὸν μίμφωνται λέγοντες ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς ἀφαιρήσας τὴν λόγην καὶ τὴν ἀσπίδα ἀπὸ τοὺς πολῖτας, περιώρισε τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν σκαλμὸν καὶ εἰς τὸ κωπῶν. Ἐπράξε δὲ ταῦτα ὑπερσχύσας κατὰ τοῦ Μιλτιάδου, ὅστις ἦτον ἐναντίας γνώμη. Ἀν δὲ ἡ πᾶξις αἶτη ἐβλάψῃ ἢ ὅχι τὴν ἀκρίβειαν καὶ καθαρότητα τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τῶν Ἀθηναίων, τοῦτο εἶναι ζήτημα φιλοσοφικώτερον παρ' ἔσσαν ἀρμόζει εἰς ἱστορίαν. Ὅτι δὲ ἡ τότε σωτηρία τῶν

Ἑλλήνων προῆλθεν ἀπὸ τὴν Θάλασσαν, καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων καταστραφεῖσαν ἀνίστησαν πόλιν αἰ τριήρεις ἐκεῖναι, τοῦτο πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ ὁ Ἑρξῆς αὐτὸς ἐμαρτύρησε. Διότι ἔχων εἰς τὴν ξηρὰν τὸν στρατὸν ἀσύτρητον ἀκόμη καὶ ἀπολίμητον, ἔφυγε μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ναυτικοῦ στόλου, ὡς μὴ ἱκανὸς εἰς ἀντιπαράταξιν. Καὶ τὸν Μαρδόκιον ἀφῆκε, νομίζων εἰς τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ μᾶλλον τοὺς Ἑλληνας μὴ ὀρμήσωσι κατόπιν του, παρὰ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποτάξῃ αὐτούς.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς τὴν στρατηγίαν, εὐθὺς ἐπεχειρεῖ νὰ ἐμβάσῃ τοὺς πολῖτας εἰς τὰς τριήρεις, παρακινῶν αὐτοὺς ν' ἀφῆσσι τὴν πόλιν, καὶ ν' ἀπαντήσωσι διὰ θαλάσσης τὸν βαρβαρὸν ἔσσαν δυνατὸν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε δὲ ἤρχισαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ κλίνωσιν εἰς τὴν περὶ θαλάσσης γνώμην αὐτοῦ, ἐπέμφθη μὲ στόλον εἰς τὸ Ἀρτεμισίον νὰ φυλάξῃ τὰ στενά. Ἐκεῖ οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνας ἔκρινον εὐλογον νὰ δώσωσι τὴν ἀρχὴν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν διοκῆσιν τοῦ στόλου ὅλου εἰς τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Εὐρυβιάδην. Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ὑπερέβαινον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων σχεδὸν ὅλους ἡμοῦ τοὺς ἄλλους, δὲν ἐδέχοντο εἰς ἄλλους νὰ ὑποτάσσωνται. Ὅθεν ἐνοήσας τὸν κίνδυνον ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅχι μόνον αὐτὸς παρεχώρησεν εἰς τὸν Εὐρυβιάδην τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἀθηναίους κατεπράυνεν, υποσχόμενος ὅτι, ἀν' ἀνδραγαθήσωσιν εἰς τὸν πόλεμον, θῆλει κάμιν εἰς τὸ ἐξῆς τοὺς Ἕλληνας νὰ παραχωρᾶσιν αὐτοπροαιρῶς εἰς αὐτοὺς τὰ πρωτεῖα· ἐκ τοῦτο ἔγινεν ἀναμιξιμῶς τῆς σωτηρίας τῶν Ἑλλήνων πρωτεύειν, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἠέξησεν εἰς μᾶλλον τὴν δόξαν, διότι τοὺς ἔλαμε νὰ νικήσωσι μὲ τὴν ἀνδρείαν τοὺς ἐχθρούς, καὶ μὲ τὴν καλὴν γνώμην τοὺς συμμάχους.

Αἱ μάχαι δὲ, ἔσαι ἐγίναν τότε εἰς τὰ στενά ἐναντίον τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου, δὲν ἦσαν τόσον κρίσιμοι, ἵνα νὰ δώσωσι τέλος εἰς τὸν πόλεμον· κατὰ τὴν πείραν ὅμως ὠφέλησαν παρὰ πολὺ τοὺς Ἕλληνας· διότι πραγματικῶς ἐδειδάχθησαν αὐτοὶ ἐν μέσω τῶν κινδύνων, ὅτι πολυάριθμοι νῆες, καὶ στολισμοὶ μεγαλοπρεπεῖς, καὶ λαμπρὰ τοῦτων παράσημα, καὶ κραυγαὶ ὑπερήφανοι, καὶ βαρβαροὶ ἀλαλαγοὶ, δὲν ἔχουσι τίποτε φοβερὸν πρὸς ἄνδρας, οἳτινες ἐξέρχον νὰ προχωρῶσιν εἰς χεῖρας, καὶ τολμᾶσι νὰ μάχωνται. Ἀλλ' ὅτι πρέπει καταφρονούντες τὰ τοιαῦτα, νὰ ὀρμᾶσιν εἰς αὐτὰ τῶν ἐχθρῶν τὰ σώματα, καὶ μ' ἐκεῖνα συμπλεκόμενοι ν' ἀγωνίζωνται. Ἴσῳ φαίνεται καὶ ὁ Πίνδαρος ἐνοήσας καλῶς εἶπε περὶ τῆς μάχης, ἥτις ἐγίνεν εἰς τὸ Ἀρτεμισίον,

Ὁπὸ κειδῆς Ἀθηναίων
Ἐλευθερίας ἐβαλον δεξιὸν ἑταιριον

καὶ τῶντι ἀρχὴ τῆς νίκης εἶναι τὸ θάρρος.
Ὅτε δὲ ὁ Ἑρξῆς ἐμβίτηκεν ἄνωθεν διὰ μ' σου τῆς Δωριδος εἰς τὴν Φωκίαν, καὶ ἔλασε τὰς πόλεις τῶν

Φωκίων, οὗ Ἕλληνες δὲν ἐκινήθησαν πρὸς βοήθειαν, ἀν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς παρεκάλουν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Βοιωτίαν διὰ νὰ προφυλάξωσι τὴν Ἀττικὴν, καθὼς αὐτοὶ διὰ θαλάσσης τοὺς ἐβοήθησαν εἰς τὸ Ἄρτεμισιον. Κάνετε ὁμως δὲν ἐδίδεν ἀκρόασιν εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ φροντίζοντες μόνον περὶ τῆς Πελοποννήσου, κατεγίνοντο μετὰ σπουδῆς νὰ συνάγωσιν ἐντὸς τοῦ Ἰσθμοῦ ὅλην τὴν πολεμικὴν δύναμιν, καὶ τὸν Ἰσθμὸν διετέλιχον ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν. Τοῦτο βλέποντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἅμα μὲν ὑργίζοντο διὰ τὴν προδοσίαν, ἅμα δὲ ἐκόπτετο τὸ θάρρος των, καὶ ἐλυποῦντο ὡς μεμονωμένοι. Καθότι ὡς ἀντιπαταχθῶσιν αὐτοὶ μόνον εἰς τόσας μυριάδας, δὲν ἐπερνοῦσεν ἀπὸ τὸν νοῦν των ὅτι πρὸς τὸ παρὸν ἦτο μοναδικὸν καταφύγιον, τὸ νὰ ἀφήσωσι τὴν πόλιν, καὶ νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὰ πλοῖα, τοῦτο ὁ λαὸς τὸ ἤκουε μὴ ἀγανάκτησιν, λέγοντες ὅτι δὲν ἐχρηάζοντο νίκην οὐδὲ σωτηρίαν ἧλιπζον, ἀφοῦ ἐγκαταλείψονται καὶ τῶν θεῶν τοὺς ναοὺς καὶ τῶν πατέρων τοὺς τάφος.

Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς, βλέπων ὅτι μὲ ἀνθρωπίνους λόγους δὲν ἐδύνατο νὰ καταπεισῇ τὸ πλῆθος, ἐκίνησε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους σημειῖα δαιμόνια καὶ χρησμούς· καὶ ὑπερσχύσας γράφει ψήφισμα, νὰ τεθῆ ἡ πόλις ὡς παρακαταθήκη εἰς τὴν Ἀθηναίαν τὴν προστάτιν αὐτῶν, οἱ δὲ εἰς ἡλικίαν στρατεύσιμον νὰ ἐμβαίνωσιν ὅλοι εἰς τὰς τριήρεις, παιδία δὲ καὶ γυναῖκας καὶ δούλους νὰ διασωθῇ ἕκαστος ὅπως ἔῃται δυνατόν. Αφοῦ δὲ ἐκυρώθη τὸ ψήφισμα, οἱ πλείότεροι τῶν Ἀθηναίων ἀπέστειλαν τοὺς γονεῖς καὶ τὰς γυναῖκας των εἰς τὴν Τροϊζῆνα· καὶ οἱ Τροϊζῆνιοι τοὺς ὑπεδέχοντο μὲ πολὺ φιλόφρονον προθυμίαν. Καθότι ἀπεφάσισαν διὰ ψήφισματος νὰ τοὺς τρέφωσιν ἀπὸ τὸ δημόσιον, δίδοντες εἰς ἕνα ἕκαστον δύο ὀβολοὺς τὴν ἡμέραν, καὶ εἰς τὰ παιδία τὴν ἀδειαν νὰ ἐπαίρωνσιν ὀπωρικὰ παντοῦ ὅπου εὔρωσι, καὶ πρὸς τοῦτοις νὰ δίδωνται ἀπὸ τὸ κοινὸν μισθοὶ εἰς διδασκάλους διὰ νὰ τὰ διδάσκωσι γράμματα.

Ἐνῶ δὲ ἀπέπλεεν ἡ πόλις, τὸ θῆμα τοῦτο εἰς ἄλλους μὲν ἐπροξένει οἶκτον, εἰς ἄλλους δὲ θαυμασμὸν διὰ τὴν τόλμην καὶ μεγαλοφυλίαν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες προπέμποντες ἀλλοῦ τοὺς γονεῖς των, χωρὶς νὰ καμφθῶσιν ἀπὸ ὀδυρμοὺς καὶ δάκρυα γυναικῶν καὶ ἐναγκαλισμοὺς τέκνων, διέβαινον εἰς τὴν Σαλαμίνα νὰ πολεμήσωσιν. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ γέροντες, ἀφειμένοι ἐκεῖ διὰ τὸ γῆρας, ἐκίνουν οἶκτον. Ἐπροξένεϊτο πρὸς τοῦτοις καὶ ἀπὸ τὰ ἡμέρα καὶ οἰκιακὰ ζῶα μαλακὸν τι αἰσθημα, τὸ ὅποιον ἐκαμπτε τὰς καρδίαις· καθότι μὲ περιπαθῆ φωνὴν καὶ μὲ πόθον συμπαρέτρεχον τοὺς αὐθέντας των, ἐνῶ ἐκείνοι ἐμβαίνουν εἰς τὰς τριήρεις. Μεταξὺ τῶν ζώων αὐτῶν ἱστορεῖται ὁ σκύλος τοῦ Ξανδύπου πατρὸς τοῦ Περικλέους, ὅτι μὴ ὑποφῆρον τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ ἐρέφθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κολυμβῶν κατόπιν τῆς τριήρους ἐκβῆκεν εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὅπου λειποθυμήσας ἀπέθανεν εὐθύς· καὶ ὁ τόπος, τὸν ὅποιον οἱ Σαλαμίνοι δείχνουν ἕως τῆς σήμερον ὀνομα-

ζόμενον Κυνὸς Σῆμα, λέγουσιν ὅτι εἶναι τάφος ἐκείνου τοῦ ζώου.

Ὅτε δὲ ὁ Εὐρυβιάδης, ὅστις εἶχε τὴν ἀρχηγίαν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς Σπάρτης, ὧν ἀτολμότερος εἰς τὸν κίνδυνον, ἤθελε νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ ἀποπλεύσῃ εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ὅπου καὶ τὸ πεζὸν τῶν Πελοποννησίων ἦτο συνηθροισμένον, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐναντιόνητο. Καὶ τότε, λέγουσιν, ἔκαμεν ἀποκρίσεις τινὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς μνήμη αἴχαι διεσώθησαν. Διότι, ὅταν ὁ Εὐρυβιάδης εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὃ Θεμιστοκλῆ, εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς ἀγῶνας ὅσοι σηκώνονται πρὸ τοῦ διωρισμένου καιροῦ ῥαπίζονται.· Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς· ἀλλὰ καὶ οἱ μένοντες ὀπίσω δὲν στεφάνωνται.· Ἐν τοῦτοις ὁ Εὐρυβιάδης ἐσήκωνε τὴν βακτηρίαν, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸν κτυπήσῃ· καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, ὡς ἔλεγε, τὸν εἶπεν, ἀλλ' ἄκουσε.· Τότε ὁ Εὐρυβιάδης θαυμάσας τὴν πρότητα τοῦ Θεμιστοκλῆους, τὸν ἔδωκε τὴν ἀδειαν νὰ ὀμιλήσῃ· καὶ ἐνῶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἤρχιζε νὰ φέρῃ αὐτὸν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, εἰς τῶν παρευρισκομένων εἶπεν ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς ἀνθρώπων ἀπολίαν νὰ διδάσκῃ ἄλλους οἵτινες ἔχουν πατρίδας, νὰ ἐγκαταλείψωσιν αὐτάς, καὶ νὰ τὰς προδώσωσι. Καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπιστρέψας τὸν λόγον πρὸς αὐτὸν, ὁ ἤμεις, εἶπεν, ὦ ταλαίπωρε, ἐγκαταλείψαμεν τὰς οἰκίας καὶ τὰ τείχη, μὴ στέρνοντες δι' ἀψύχα πράγματα νὰ γένωμεν δούλοι. Ἀλλ' ἔχομεν ἀπὸ ὅλης τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος πόλιν μεγαλύτεραν τὰς διακοσίας τριήρεις, αἱ ὁποῖαι τῶρα εἶναι ἔτοιμοι νὰ σᾶς βοηθήσωσιν, εἰάν θέλετε διὰ τῆς βοήθειας αὐτῶν νὰ σωθῆτε. Ἄν δὲ καὶ δευτέραν φορὰν μᾶς προδώσετε φεύγοντες, ταχίως θέλει μάθειν τις τῶν Ἑλλήνων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκτησαν καὶ πόλιν ἐλευθέραν, καὶ γῆν ὄχι χειροτέραν ἐκείνης τὴν ὅποιαν ἔχασαν. Αὐτοὶ οἱ λόγοι τοῦ Θεμιστοκλῆους ἔδοσαν εἰς τὸν Εὐρυβιάδην ὑπόνοιαν καὶ φόβον, μήπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀφήσωσιν αὐτοὺς καὶ ἀναχωρήσωσι.

Λέγουσι δὲ τινες ὅτι, ἐνῶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνωθεν τοῦ καταστρώματος ὠμίλει, ἐφάνη γλαυξ, ἥτις, πετῶσα ἐκ δεξιῶν τοῦ στόλου, ἐκάθιζεν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν καταρτίων, καὶ τοῦτο συνήργησεν ὄχι ὀλίγον νὰ κάμῃ εἰς ὅλους ἀρεστήν τὴν γνώμην τοῦ Θεμιστοκλῆους. Ἀλλ' ὅτε ὁ στόλος τῶν ἔχθρῶν, πλείων πρὸς τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὸ Φάληρον, ἐσκέπασε τοὺς πύργους αἰγιαλοῦς, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μὲ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς πλησιάζας εἰς τὴν θάλασσαν, ἐφάνη ἐν τῷ ἅμα ἔχων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τὰς δυνάμεις του συνηγμένας, οἱ λόγοι τοῦ Θεμιστοκλῆους ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸν νοῦν, καὶ πάλιν οἱ Πελοποννησιοὶ ἔστρεφον τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Ἰσθμὸν, θυμολόμενοι εἰάν τις ἄλλο τι λέγη. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκείνην τὴν νύκτα, καὶ ἐδίδοτο τῆς ἀποπλεύσεως ἡ παραγγελία εἰς τοὺς κυβερνήτας. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἀδημονῶν ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἀφίνοντες τοῦ τόπου καὶ τῶν στενῶν τὴν βοήθειαν, ἐμελλον διαλυόμενοι νὰ σκορπισθῶσιν εἰς τὰς

πόλεις, ἐβουλεύθη καὶ κατεσκεύασε τέχνασμα, ἔχων εἰς τοῦτο συνεργάτην τὸν Σίκινον. Ἦτο δὲ ὁ Σίκινος Πέρσης αἰχμάλωτος, φίλος τοῦ Θεμιστοκλῆους καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ παιδαγωγός. Τοῦτον στέλλει εἰς τὸν βασιλεῖα τῶν Περσῶν κρυφίως, παραγγέλλων νὰ εἶπῃ, ὅτι ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Θεμιστοκλῆς, προτιμῶν τὴν φιλίαν τοῦ βασιλέως, δίδει πρῶτος εἰς αὐτὸν τὴν εἶδησιν ὅτι οἱ Ἕλληνες μελετᾶσι φυγὴν, καὶ τὸν συμβουλεύει νὰ μὴ τοὺς ἀφήσῃ νὰ φύγωσιν, ἀλλ' ἐνῶ εὐρίσκονται εἰς ταράχην καὶ σύγχυσιν, ὄντες χωρισμένοι ἀπὸ τὸ περὶ αὐτῶν στρατεύματα, νὰ τοὺς πολεμήσῃ καὶ νὰ καταστρέφῃ τὴν ναυτικὴν δύναμίν των. Αὐτὰ ὁ Ἑβέρξης δεχθεὶς ὡς λεγόμενα ἀπὸ φιλικὴν προαίρεσιν, ἐχάρη, καὶ εὐθύς ἐξέδωκε παραγγελίαν εἰς τοὺς πλοιάρχους, τὰς μὲν ἄλλας τριήρεις νὰ γερῶσιν μετ' ἡσυχίαν· διακόσιαι δὲ ἐκ τοῦ στόλου νὰ πιάσωσι τριγύρω ὅλα τὰ περάσματα, καὶ νὰ ζώσωσι τὰς νήσους, διὰ νὰ μὴ φύγῃ μηδὲ εἰς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Οὕτως ἀπὸ ἀνάγκην ἀπεφάσισαν οἱ Ἕλληνες νὰ ναυμαχήσωσι.

Τὴν δὲ ἀκόλουσον ἡμέραν τὸ πρωὶ ὁ Ἑβέρξης ἐκάθισεν εἰς ὑψηλὸν τόπον διὰ νὰ θεωρῆ τὸν στόλον καὶ τὴν παράταξιν τῆς μάχης, ὡς μὲν ὁ Φανόδημος λέγει, ἀνωθεν τοῦ Ἡρακλείου ναοῦ, ὅπου διὰ μικροῦ τινὸς περάσματος χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν ἡ νῆσος τῆς Σαλαμίνας· κατὰ δὲ τὸν Ἀκεστόδωρον, εἰς τὸ μέσον Μεγαρίδος καὶ Ἀττικῆς, ἀνωθεν τῶν ὀνομαζομένων Κεράτων· ἐκάθητο δὲ ἐπὶ χρυσοῦς καθεδρᾶς, ἔχων τριγύρω του πολλοὺς γραμματεῖς, τῶν ὁποίων ἕκαστος ἔχοι νὰ γράψῃσι λεπτομερῶς τὰ τῆς μάχης.

Περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βαρβαρικῶν νηῶν, ὁ ποιητῆς Αἰσχύλος, ὡς ἀκριβῶς εἰδῆμων, λέγει μετὰ βεβαιότητος εἰς τὴν τραγωδίαν τὴν ἐπιγραφομένην Πέρσαι, ταῦτα·

*Ἐβέρξης δὲ τὸν ἀριθμὸν εἶχεν ὅλας ναῦς χιλίας·
διακόσιαι δ' ἕκτα εἰς τὸ τάχος θαυμασίας.*

Αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· καὶ πᾶσα μία εἶχε δεκαοκτώ ἀνδρας μαχομένους ἀπὸ τὸ κατάστρωμα· ἐξ ὧν τέσσαρες ἦσαν τοξόται, οἱ λοιποὶ δὲ ὀπλίται. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνόησε καὶ ἐφύλαξεν ὄχι ὀλιγώτερον καλῶς τὸν καιρὸν παρὰ τὸν τόπον τῆς ναυμαχίας· διότι ἐφρόντισε νὰ μὴ καταστήσῃ τὸν Ἑλληνικὸν στόλον ἀντίπρωρον πρὸς τὸν βαρβαρικὸν, πρὶν φθάσῃ ἡ συνεθισμένη ἄρα, ἥτις κατέβαζεν ὀλονὲν διὰ τῶν στενῶν ἀπὸ τὸ πέραλος ἀνεμὸν σφοδρὸν καὶ κῆμα. Τοῦτο τὰς μὲν Ἑλληνικὰς τριήρεις ὡς χαμηλάς πολὺ καὶ ταπεινοτέρας δὲν τὰς ἐβλαπτε· τὰς δὲ τῶν βαρβάρων οὐσας βαρεῖας, διότι εἶχον πύμνας πολὺ ἀνωφερεῖς καὶ ὑψηλὰ καταστρώματα, πίπτον κατ' αὐτῶν, τὰς παρέρπευαν ἀντιφερομένας, καὶ τὰς παρέδιδε πλαγίαις εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἐπρόσβαλλον μὲ ὄρμη, καὶ προσεῖχον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Θεμιστοκλῆους, πεπεισμένοι ὅτι ἀπὸ ὅλων καλῆτερα ἐκεῖνος ἐγνώριζε τὸ συμφέρον. Πρῶτος δὲ ὁ Λυκομήδης, τριηράρχος Ἀθηναῖος, κυριεῖε πλοῖον ἐχθρικόν,

τοῦ ὁποῦ ἐκοίμῃ τὰ παράσημα καὶ τὰ ἀνέθικεν εἰς τὸν θαρνηφόρον Ἀπόλλωνα. Ἐν τοῦτοις αἱ βαρβαρικαὶ τριήρεις δὲν ἐδύνατο εἰς στενήν θάλασσαν νὰ προχωρήσωσι πολλαὶ διαμῖς κατὰ μέτωπον, ἀλλὰ παρετάτοντο κατὰ μέρος, καὶ ἐπιπτον ἢ μία ἐπάνω τῆς ἄλλης. Ὅθεν οἱ Ἕλληνες τοιοιτοτρόπως ἐξισούμενοι εἰς τὸν ἀριθμὸν μὲ τοὺς βαρβάρους, ἔτρεφον αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἀνταγωνισθέντας ἕως τὸ ἑσπέρας, καὶ ἔλαβον, ὡς εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, τὴν καλὴν ἐκείνην καὶ περιβόητον νίκην, τῆς ὁποίας λαμπρότερον ἔργον ἄλλο θαλάσσιον οὔτε ἀπὸ Ἑλλήνων οὔτε ἀπὸ βαρβάρους δὲν ὑπάρχει καταχωρημένον. Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον, ὅτι εἰς τὴν νίκην αὐτὴν συνήργησεν ἡ συνέσις καὶ ἡ τέχνη τοῦ Θεμιστοκλῆους ὄχι ὀλιγώτερον παρὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν κοινὴν προθυμίαν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐναυμάχησαν.

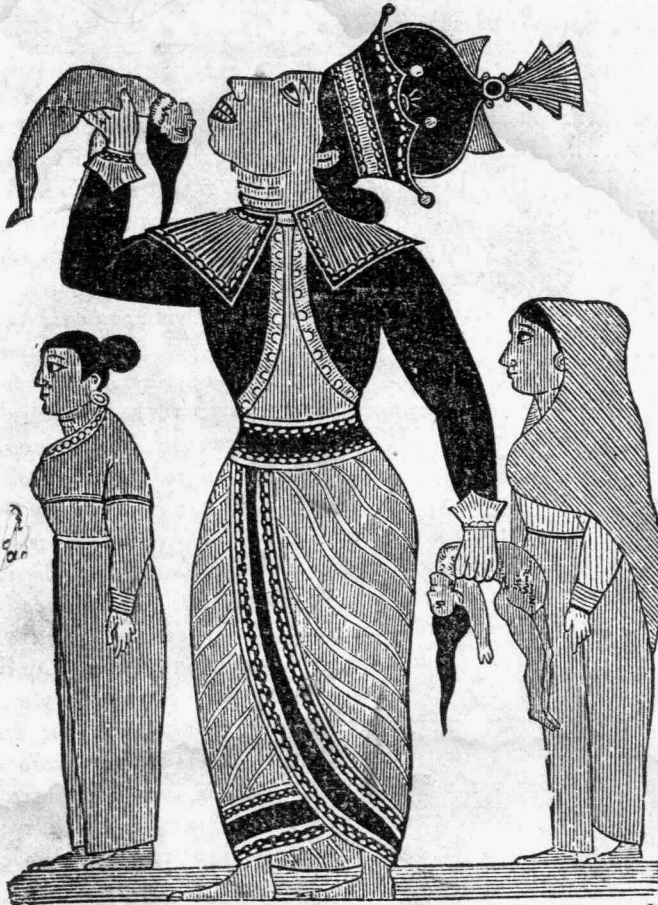
Μεταξὺ τῶν πόλεων, ὅσαι συνηγωνίσθησαν εἰς τὴν ναυμαχίαν, ὁ Ἡρόδοτος λέγει ὅτι ἡ πόλις τῶν Αἰγινητῶν ἔλαβε τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας, εἰς τὸν Θεμιστοκλῆα δὲ (ἀν καὶ μὴ θέλοντες ἀπὸ φόβου) ἀπέδωσαν τὸ πρωτεῖον ὅλοι. Διότι, ὅτε οἱ στρατηγοὶ ἀναχωρήσαντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ὤρκισθησαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ νὰ δώσωσι κατ' ἀξίαν τὰς ψήφους των, πᾶς ἕνας τὸν ἑαυτῶν οὐκ εἴφησε πρῶτον κατὰ τὴν ἀνδρείαν, καὶ δευτὴν τὸν Θεμιστοκλῆα. Καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅταν ἐπήραν αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, εἰς μὲν τὸν Εὐρυβιάδην ἀνδρείας, εἰς ἐκεῖνον δὲ σοφίας βραβεῖον ἔδοσαν, στέφανον ἀπὸ κλάδων ἐλαίας· καὶ τὴν καλῆτεράν ἀπὸ τὰς ἀμάξας τῆς πόλεως τὸν ἐχώρισαν, καὶ τριακοσίους νέους στρατιώτας ἀπέστειλαν νὰ τὸν προπέμψωσιν ἕως τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας. Λέγουσι δὲ ὅτι εἰς τὴν ἀκόλουσον ἑορτὴν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ὅταν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐμφανίσθη εἰς τὸ στάδιον, οἱ θεαταὶ ἀμελήσαντες τοὺς ἀγωνιστὰς, ὅλην τὴν ἡμέραν εἶχον τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἐκεῖνον προσηλωμένους, καὶ τὸν εἰδειχναν εἰς τοὺς ξένους, ἅμα θαυμάζοντες αὐτὸν καὶ χειροκροτοῦντες, ὥστε καὶ αὐτὸς χαίρων ὠμολόγησε πρὸς τοὺς φίλους του, ὅτι ἀπῆλαβε τὸν καρπὸν τῶν κόπων, ὅσους ὑπέφερε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος.—ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ.

Ο ΛΟΔΟΒΙΚΟΣ ΙΕ΄. ΚΑΙ Ο ΔΕΛΦΙΝΟΣ.—Μετὰ τὴν νίκην, τὴν ὅποιαν οἱ Γάλλοι ἐκέρδησαν εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Φοντεναίου, θῶλον ὁ βασιλεὺς νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν Δελφῖνον δσην καὶ διὰ τοὺς δικαιοτάτους πολέμους ἠσθάνετο αὐτὸς φρίκην, τὸν ἔκαμε νὰ διατρέξῃ τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ὁ νέος ἠγεμὼν ἴδε τῶρα πραγματικῶς ὅσα δὲν ἐβλεπε πρότερον εἰμῇ εἰς τὰς ἱστορίας, μεγάλην πεδιάδα καταβρεγμένην ὑπὸ αἵματος, μέλη ἀνθρώπινα τῆδε κάκεισε δισκορπισμένα, σωροὺς πτωμάτων, καὶ χιλιάδας ἀποθνησκόντων. Τινες, ἀνυψόντες τὴν κεφαλὴν, συνῆγον τὰς λειπομῖνας αὐτῶν δυνάμεις διὰ νὰ ἐκφωνήσωσι, Ζήτω ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Δελφῖνος! Ἐξέπνεον δὲ εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον ἰγῶνα. Τὸ φρικῶδες θῆμα ἐκίνησεν εἰς δάκρυα τὸν νέον ἠγεμόνα. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἰδὼν τοῦτο, Μάθε, υἱέ

μου, εἶπε πρὸς αὐτόν, ' πόσον ἀκριβὴ καὶ ὀδυνηρὰ μὲ εἶναι ἡ νίκη αὐτῆ! ' Ὁ ἡγεμὼν ἀναστεναγμοῦς μόνον ἐπρέφεν εἰς ἀπόκρισιν πρὸς τὸν σεβαστὸν αὐτοῦ πα- τῆρα. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰς τοὺς περιεστῶτας, ' Νὰ ἐπιμεληθῆτε τοὺς πληγωμένους Γάλλους ὡς ἰδιά μου τέκνα, τοὺς δ' ἐχθροὺς ὡς τοὺς Γάλλους.'

Η ΝΗΠΙΟΦΑΓΟΣ ΘΕΑ.

Η ΕΝΤΑΥΘΑ εἰκονογραφία παριστάνει Θεάν, ἢ μᾶλλον δαίμονα, λατρευομένην εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἰνδίας Ταπροβάνην (Ceylon). Τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ὁλίστριον αὐτῆς ἐπιβόλον δεῖκνυσι ἀρκετὰ ἡ πρᾶξις, εἰς τὴν ὅποιαν ἐνασχολεῖται· δύο μητέρες ἔφεραν εἰς αὐτὴν ἐκάστη τὸ ἰδίον τῆς τέκνου, καὶ ἡ Θεὰ τὰ κατατρώγει.

Πολλοῦ τῆς Ἰνδίας θυσιάζουν οἱ κάτοικοι τὰ ἰδία τέκνα των· εἰς τινὰ μέρη στῆραι γυναῖκες ὑπόσχονται, ἂν ἡ Θεὰ τὰς χάριση τέκνα, νὰ θυσιάσωσιν εἰς αὐτὴν τὸ πρωτότοκον· ἂν δὲ γεννώσῃ μετὰ τὸ τάξιμον τοῦτο, τρέφουσι τὸ μεγαλύτερον ἕως νὰ γίνῃ τριῶν ἢ τεσσάρων χρόνων, ἔπειτα δὲ, φέρουσαι αὐτὸ εἰς τὸν ποταμὸν ὡς εἰς τὸν Ἰνδόν, τὸ ἀφίνουσι εἰς αὐτὸν, καὶ τὸ παραλινοῦν μάλιστα νὰ προχωρῇ εἰς τὰ βαθύτερα, ἕωςδὲ νὰ τὸ ἀφαρπάσῃ τὸ ρεῖμα· κάποτε δὲ καὶ τὸ σπρώχνουσι οἱ ἀπάνθρωποι γονεῖς.—Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Βεγγάλης, ὁπότεν βρῖφος τι δὲν ἐμπορῇ νὰ θηλάσῃ, ἢ πασχῇ ἄλλως πως, τὸ βάλλουσι εἰς καλῶδιον, καὶ τὸ κρεμάσουσι ἐπὶ δένδρου, ἔπου φθείρεται ἀπὸ μύμηκας ἢ σαρκοφάγα πτηνὰ, ἢ καὶ ἀποθνήσκει ἐξ ἀμελείας.—Εἰς τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Ἰνδοστάν ἐπικρατεῖ ἐξ ἀμνημονεῶτων χρόνων τὸ φρικτὸν ἔθιμον τοῦ θυσιάζειν ἐν θάλασσᾳ τέκνα, εὐθύς μετὰ τὴν γέννησιν. Πρόρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ περὶ συνοικεσιῶν νόμου, καθ' ὃν ὁ πατήρ τῆς νόμφης χρεωστεῖ ν' ἀποδίδῃ θεῖκας σχεδὸν τιμὰς εἰς τὸν νυμφίον.—

Εἰς τὸν ἱερὸν Γάγγην, πρὶν οἱ Ἄγγλοι ἐμποδίσωσι τὴν φρικτὴν ἀπανθρωπίαν, πάμπολλα τέκνα προσεφέροντο κατ' ἔτος· ἐβλεπέ τις μητέρας ρίπτοισας τὰ ζωντανὰ τέκνα των εἰς τὸ μέσον τῶν κροκοδείλων, καὶ ἰσταμένας ἀταράχους, ἐνῶ τὸ θνήσκον συντρίβε τὰ ὄσῳ, καὶ ἐθόλαζε τὸ αἷμα τοῦ νηπίου!

Ο ΗΓΕΜΩΝ, ὅστις ἀγαπᾷ καὶ φοβεῖται τὴν θρησκείαν, εἶναι λίαν, ὑποκλίνων εἰς τὴν χεῖρα ἢ ὅποιον τὸν χαῖρει, ἢ εἰς τὴν φωνὴν ἢ ὅποιον τὸν καταπραῦνει. Ὁ δὲ φοβοῦμενος καὶ μισῶν τὴν θρησκείαν εἶναι ὡς τὸ ἀγρίον θνήσκον, τὸ ὅποιον βρυχάται καὶ δαγκάνει τὴν ἀλυσιν, ἥτις ἐμποδίζει αὐτὸν τοῦ νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τοῦ διαβάτου. Ὅστις δὲ ποτὲς δὲν ἔχει θρησκείαν εἶναι τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο ζῷον, τὸ ὅποιον μόνον ὁπότεν κατασχίζῃ καὶ κατατρώγῃ ἐννοεῖ τὴν ἐλευθερίαν του.

Πλουτεῖν φασὶ σε πάντες, ἐγὼ δὲ σε φημί πένεσαι·
Χρηθεῖς γὰρ πλούτου μέρυς, Ἀπολλόφωτος.
Ἄν μετέχῃς αὐτῶν οὐ, οὐ γίνεται ἂν δὲ φολάττης
Κληρονόμοις, ἀπὸ νυν γίνεται ἄλλοτρία.

Τὸ ἐμπόριον τείνει μεγάλως εἰς τὸ ἐξαλείφειν τὰς προλήψεις, αἱ ὁποῖαι διατηροῦσι τὴν διαφορὰν καὶ τὴν ἐχθρὰν μεταξὺ τῶν ἔθνων. Μαλακίνει καὶ ἐξευγενίζει τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Συνενώνει αὐτοὺς δι' ἐνὸς τῶν ἰσχυροτάτων δεσμῶν, τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀναπληρῶσαι τὰς ἀμοιβαίας χρείας των. Διχθεῖται αὐτοὺς ἐπὶ τὸ εἰρηνικώτερον, συνιστῶν εἰς πᾶσαν ἐπικράτειαν τάξιν πολιτῶν, ἐλκυσμένων ὑπὸ τοῦ ἰδίου συμφέροντος νὰ ἴναι οἱ φύλακες τῆς δημοσίου ἡσυχίας. Εὐθύς ὕταν κρατυνθῇ τὸ ἐμπορικὸν τάγμα, καὶ ἀρχίσῃ νὰ ὑπερισχύῃ εἰς ὅποιανδήποτε κοινωνίαν, διακρίνομεν ν' ὄν πνεῦμα εἰς τὴν πολιτικὴν, τὰς συμμαχίας, τοὺς πολέμους, καὶ τὰς διαπραγματεύσεις τῆς.

Ἀφ' ὅλας τὰς Συνθήκας τῆς Εἰρήνης ἐκείνη μὲ φαίνεται ἡ ἀρίστη, τὴν ὑποῖαν Γέλων, ὁ βασιλεὺς τῶν Συρακουσῶν, ἔκαμε μὲ τοὺς Καρχηδόνους, ἀπαιτήσας νὰ καταργήσωσι τὸ ἔθιμον τοῦ θυσιάζειν τὰ ἰαυτῶν τέκνα Ἄφ' ἔνεκεν 300,000 Καρχηδονίων, ἔκαμε συνθήκην μόνον ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος.